

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zemědělská fakulta

**Obchod s druhy plazů chráněných úmluvou CITES na
území ČR ve vztahu
k třetím zemím**

Bakalářská práce

Barbora Nováková

vedoucí práce

Mgr. Michal Berec, Ph.D.

konzultant

RNDr. Ondřej Klouček, Ph.D.

České Budějovice 2013

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci vypracovala samostatně a to pouze na základě vlastního výzkumu a s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamů citované literatury.

V Českých Budějovicích, 12. dubna 2013

.....

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím, se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě, fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG, provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích, 12. dubna 2013

.....

Děkuji především mému školiteli Mgr. Michalu Berecovi, Ph.D. za vedení mé bakalářské práce. Mé poděkování patří také konzultantovi RNDr. Ondřeji Kloučkovi, Ph.D. za poskytnutí potřebných materiálů a neocenitelnou pomoc.

Dále děkuji Bc. Jiřině Jurdákové za užitečné rady při zpracování dat a všem ostatním, kteří mi dali potřebné rady pro vypracování této práce. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat své rodině a přátelům za podporu během celé doby studia, které si nesmírně vážím.

SOUHRN

CITES (Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin) je mezinárodní dohoda mezi vládními institucemi. Jejím cílem je zajistit, aby je mezinárodní obchod s exempláři volně žijících živočichů a rostlin neohrožoval na jejich přežití. Bakalářská práce je zaměřena na obchod s druhy plazů chráněných úmluvou CITES na území ČR ve vztahu k třetím zemím za období let 1992- 2011. Získané informace byly použity z výročních zpráv CITES ČR. Hlavním cílem bylo uspořádání údajů o obchodu s živými a neživými plazy za období let 1992-2011 pro další statistické zpracování. Výsledky byly následně zpracovány.

Klíčová slova: CITES, plazi, obchod

ABSTRACT

CITES (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora) is an international agreement between governments. Its aim is to ensure that international trade in specimens of wild animals and plants does not threaten their survival. The thesis is focused on trade in species protected by CITES reptiles in the Czech Republic in relation to third countries for the period 1992-2011. The information gathered was used from CITES annual reports of the Czech Republic. The main objective was the organization of data on trade in live reptiles and inanimate for the period 1992-2011 for further statistical processing. The results were statistically analyzed.

Key words: CITES, reptiles, trade

OBSAH

1. ÚVOD.....	10
2. LITERÁRNÍ PŘEHLED	11
2.1. Co je CITES	11
2.1.1. Přílohy CITES	13
2.2. Konference smluvních stran	14
2.3. CITES v EU	15
2.3.1. Nařízení Rady.....	16
2.4. CITES v ČR.....	18
2.5. Legální a nelegální obchod s exempláři CITES	19
2.5.1. Nelegální obchod s exempláři CITES	19
2.5.2. ČR a nelegální obchod s exempláři CITES.....	19
2.5.3. Současný stav obchodu s plazy	20
3. METODIKA	22
4. VÝSLEDKY	23
4.1. Dovoz (import).....	23
4.1.1. Počet exemplářů	23
4.1.2. Hlavní druhy a skupiny dovážených	26
4.1.3. Zařazení exemplářů do příloh CITES (I a II) a Evropského	28
4.1.4. Druhy nejméně dovážené – živí plazi	29
4.1.5. Druhy pouze dovážené – živí plazi	30
4.1.6. Země vývozu.....	31
4.1.7. Země původu.....	33
4.1.8. Původ exemplářů.....	35
4.1.9. Účel dovozu	36
4.2. Vývoz (export).....	37
4.2.1. Počet exemplářů	37
4.2.2. Hlavní druhy a skupiny vyvážených	40

4.2.3. Zařazení exemplářů do příloh CITES (I a II) a Evropského společenství (A a B)	42
4.2.4. Druhy nejméně vyvážené – živí plazi	43
4.2.5. Druhy pouze vyvážené – živí plazi	44
4.2.6. Země dovozu	45
4.2.7. Země původu	47
4.2.8. Původ exemplářů	49
4.2.9. Účel vývozu	51
5. DISKUSE	52
6. ZÁVĚR	57
7. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	59

1. ÚVOD

Neregulované využívání živé přírody člověkem je závažnou příčinou mizení mnoha druhů fauny a flóry v oblastech jejich přirozeného výskytu. Neomezená poptávka mezinárodního obchodu po volně žijících zvířatech a planě rostoucích rostlinách by v dnešním globálním světě znamenala u řady z nich jejich rychlé vyhubení. Zájem je nejen o živé nebo neživé živočichy a rostliny, ale i o nejrůznější výrobky z nich. Kvůli neudržitelnému využívání přírody za účelem obchodního zisku byla uzavřena úmluva CITES, která má za úkol regulovat obchod s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin na mezinárodní úrovni.

Tato práce byla zaměřená na mezinárodní obchod s plazy. Cílem bylo vyhodnocení mezinárodního obchodu s ohroženými (úmluvou CITES chráněnými) druhy plazů v České republice za období let od roku 1992 do roku 2011 na základě výročních zpráv CITES ČR. Hlavní význam tohoto hodnocení spočíval v tom, že rozbor obchodu s ohroženými druhy plazů nebyl doposud v ČR v takovém rozsahu zpracován a takto zpracované výsledky pak mohou být využity kompetentními orgány státní správy CITES pro hodnocení naplňování úmluvy CITES na území ČR (Jurdáková, 2010).

2. LITERÁRNÍ PŘEHLED

2.1. Co je CITES

CITES

CITES je Úmluva o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (*Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora*). Jedná se o tzv. mnohostrannou úmluvu, jež byla sepsána v důsledku usnesení Mezinárodní unie pro ochranu přírody (IUCN). Úmluva byla otevřena k podpisu v roce 1973 a vstoupila v platnost dnem 1. července 1975. Jejím cílem je zajistit, aby mezinárodní obchod s exempláři volně žijících živočichů a rostlin neohrožoval přežití druhu ve volné přírodě. Účast je dobrovolná, a země, které jsou členem této strany, jsou touto úmluvou vázány (CITES, 2013a).

Ratifikace

Tato úmluva podléhá ratifikaci, přijetí nebo schválení. Listiny o ratifikaci, přijetí nebo schválení budou uloženy u vlády Švýcarské konfederace, která musí být deponitář. Úmluva byla dokončena na zasedání představitelů 80 zemí v hlavním městě Spojených států amerických, Washington, D. C., dne 3. března 1973. Smlouva vstoupila v platnost po 10. ratifikaci ze strany signatářské země, dnem 1. července 1975. Země, které podepsaly Úmluvu, se staly smluvními stranami tím, že jí ratifikují, přijmou nebo ji schválí. Mezi první státy, které úmluvu přijali, jsou např. USA, Ekvádor, Chile, Kypr,... a prozatím posledním státem, který se stal členem je Bahrajn. Dnes je signatářem CITES 177 zemí (ze dne 18.3.2013).

„Důvody pro přijetí úmluvy CITES jsou shrnuty v její preambuli, kde smluvní státy vyhlásují, že

- volně žijící živočichové a planě rostoucí rostliny jsou ve svých překrásných a mnohotvárných formách nenahraditelnou součástí přírodních systémů Země, které musí být chráněny pro současnou generaci i pro příští generace,
- jsou si vědomy stále rostoucí hodnoty volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin z hlediska estetického, vědeckého, kulturního, rekreačního a ekonomického,

- lid a státy jsou a mají být nejlepšími ochránci své vlastní fauny a flóry,
- pro záchranu určitých druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin před jejich nadměrným využíváním mezinárodním obchodem je nezbytná mezinárodní spolupráce“ (MŽP, 2010a).

Všeobecně rozšířené informace o stavu ohrožení mnoha významných druhů, jako jsou tygři a sloni, poukazují, jak je vytvoření takové úmluvy důležité. Ale v době, kdy se poprvé formovaly myšlenky pro CITES (v 60. letech), bylo mezinárodní jednání o regulaci obchodu s volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami za účelem zachování druhů něco poměrně nového. Každoročně je mezinárodní obchod s volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami odhadován na několik miliard dolarů a zahrnuje stovky milionů druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Obchod je velice různorodý. Zahrnuje jak živé exempláře živočichů a rostlin, tak rozličné množství výrobků z nich, jako jsou různé potraviny, kožené zboží, dřevěné hudební nástroje, exotické tropické dřevo, turistické upomínkové předměty, léčiva aj. Stupeň využívání některých druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin je velmi vysoký a obchod s nimi, zároveň i s ostatními faktory, jakou jsou ztráta přirozeného prostředí, způsobuje značné snižování jejich populací a přivádí některé druhy ještě blíže k vyhynutí. Mnoho druhů, se kterými se obchoduje, sice není ohrožená, ale existence úmluvy pro zajištění udržitelnosti obchodu je přesto důležitá, aby bylo možné chránit tyto zdroje do budoucna.

Dnes CITES poskytuje různé stupně ochrany více než 30 000 druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, ať už se s nimi obchoduje jako s živými či neživými exempláři (CITES, 2013b).

2.1.1. Přílohy CITES

Zhruba 5 000 druhů zvířat a kolem 29 000 rostlin, jsou chráněny CITES proti nadměrnému využívání prostřednictvím mezinárodního obchodu. Každý chráněný druh nebo populace jsou zahrnuty v jedné ze tří příloh (CITES, 2013c):

- I. Druhy, které jsou ohroženy vyhynutím a jsou nebo mohou být obchodem nepříznivě ovlivňovány. Komerční obchod s těmito druhy je zakázán (povolován jen ve výjimečných případech). Každý obchod u těchto druhů vyžaduje vývozní a dovozní povolení. To může být vydáno pouze v případě, že exemplář nelze použít pro převážně komerční účely a v případě, že dovoz bude pro účely, které nejsou na ztrátě přežití druhu. V případě živého zvířete nebo rostliny se musí vědecký orgán přesvědčit, že předpokládaný příjemce je vhodně vybaven pro jeho umístění a péči o něj.
- II. Druhy, které nejsou ohroženy vyhubením, ale mohou se stát, kdyby obchod s exempláři těchto druhů nebyl podřízen přísným opatřením. Mezinárodní obchod s exempláři může být schválen udělením vývozního povolení nebo potvrzení o zpětném vývozu. Vývozní povolení smí být vydáno pouze v případě, že byl exemplář získán legálně a pokud vývoz nebude mít nepříznivý dopad na jejich přežití.
- III. Tato příloha zahrnuje druhy, které jsou ohroženy mezinárodním obchodem pouze určitých zemí a jsou chráněny na návrh těchto zemí. Vývozní povolení vydané řídicím orgánem tohoto státu je zapotřebí. To může být vydáno pouze v případě, že byl exemplář legálně získán a v případě živého zvířete nebo rostliny, bude dopravován, aby se minimalizovalo riziko poranění, poškození na zdraví nebo krutého zacházení.

2.2. Konference smluvních stran

Sekretariát svolá zasedání konference smluvních stran (*Conference of Parties – CoP*) nejpozději do dvou let po vstupu v platnost této úmluvy. Poté sekretariát svolává pravidelná zasedání nejméně jednou za dva roky, pokud konference nerozhodne jinak, a mimořádná zasedání kdykoli na písemnou žádost nejméně jedné třetiny smluvních stran. Na zasedáních, ať už pravidelné nebo mimořádné, strany přezkoumají provádění této úmluvy a může (CITES, 2013d):

- (A) přijímat opatření, která mohou být nezbytná k tomu, aby sekretariát plnil své povinnosti, a přijal finanční ustanovení
- (B) zvažovat a přijímat změny příloh I a II, přezkoumat pokrok učiněný v obnově stavu a zachování druhů zařazených v přílohách I, II a III, přijímat a projednávat každou zprávu, předložit sekretariátu nebo smluvní straně, a případně vydávat doporučení ke zlepšení účinnosti této Úmluvy.

2.3. CITES v EU

Přestože Evropská unie není ještě sama o sobě smluvní stranou úmluvy, plně ji provádí již od 1. ledna 1984.

Důvody pro zapojení EU vychází ze skutečnosti, že zahraniční (vnější) pravidla pro obchod jsou ve výlučné pravomoci EU.

Přijetí akčních plánů pro životní prostředí EU a právních předpisů o ochraně a zachování původních druhů v rámci EU rovněž změnilo pravidla pro obchod s exempláři a pravomoci přešly z národní úrovně na úroveň EU (Commission's DG Environment, 2013a).

Vzhledem k jednotnému evropskému trhu a absence systematických hraničních kontrol v rámci EU, ustanovení Úmluvy o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (CITES), musí být provedeny jednotně ve všech členských státech Evropské unie.

CITES je v EU zaveden prostřednictvím souboru předpisů známých jako nařízení EU. V současné době se jedná o nařízení Rady (ES) č. 338/97 o ochraně volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi, nařízení Komise (ES) č. 865/2006 (ve znění nařízení Komise (ES) č. 100/2008, nařízení Komise (EU) č. 791/2012 a Prováděcí nařízení Komise (EU) č. 792/2012), kterým se stanoví prováděcí pravidla pro provádění nařízení Rady (ES) č. 338/97 a Prováděcí nařízení Komise (EU) č. 792/2012 ze dne 23. srpna 2012, kterým se stanoví pravidla pro navrhování stavebních povolení, osvědčení a jiných dokladů uvedených v nařízení Rady (ES) č. 338/97 o ochraně volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a kterým se mění nařízení (ES) č. 865/2006 (Commission's DG Environment, 2013b).

Kromě těchto základních právních předpisů, Evropská komise vydala doporučení č. 2007/425/EC, identifikace souboru opatření pro prosazování nařízení Rady (ES) č. 338/97 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a určuje členským státům další opatření, která by měla být přijata pro regulování mezinárodního obchodu s volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami.

2.3.1. Nařízení Rady

Nařízení Rady (ES) č. 338/97 se zabývá ochranou druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi. Vymezuje pravidla pro dovoz, vývoz a zpětný vývoz, jakožto i uvnitř EU s exempláři druhů uvedených v přílohách. Nařízení Rady stanoví postupy a dokumenty, které jsou požadovány pro tento obchod (dovozní a vývozní povolení, potvrzení o zpětném vývozu, oznámení o dovozu) a reguluje pohyb živých exemplářů. Vymezuje také specifické požadavky na členské státy, aby zajistily soulad s tímto nařízením a ukládání přiměřených sankcí za porušení.

Druhy uvedené v přílohách k nařízení č. 338/97

A

- Všechny druhy CITES I, kromě případů, kdy má členský stát EU výhradu
- Některé druhy přílohy CITES II, III a druhy, pro které EU přijala přísnější vnitrostátní opatření
- Některé druhy, které nejsou chráněny CITES
- Příklady plazů: *Alligator sinensis*, *Varanus komodoensis*, *Testudo kleinmanni*

B

- Všechny ostatní druhy CITES II, kromě případů, kdy má členský stát EU výhradu
- Některé druhy CITES III
- Některé druhy, které nejsou chráněny CITES
- Příklady plazů: *Iguana iguana*, *Corucia zebrata*, *Naja naja*

C

- Všechny ostatní druhy CITES III, kromě případů, kdy má členský stát EU výhradu
- Příklady plazů: *Atretium schistosum*, *Micrurus nigrocinctus*,

D

- Některé druhy CITES III, u nichž má EU výhrady a některé druhy, které nejsou chráněny CITES

Změny seznamů druhů uvedených v příloze nařízení Rady (ES) č. 338/97 se provádějí prostřednictvím novelizace příloh v nařízení č. 338/97.

Po 16. zasedání konference smluvních stran Úmluvy CITES v březnu 2013, byla celá příloha nařízení Rady (ES) č. 338/97 nahrazena. Některé druhy byly z příloh CITES, resp. ES vyřazeny, některé se do příloh CITES zařadily.

2.4. CITES v ČR

Dne 1.5.2004 vstoupila Česká republika do Evropské unie. Od tohoto data nabyl účinnosti zákon č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulován obchodu s nimi a dalších opatření k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů (zákon o obchodování s ohroženými druhy). V červnu 2010 nabyla platnosti vyhláška č. 210/2010 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 100/2004 Sb.

S novelou zákona č. 100/2004 Sb., která nabyla účinnosti 1.1.2010, vzniká chovatelům povinnost vedení záznamů o chovu a o obchodu. Každý, kdo chová či obchoduje s exempláři z přílohy A nebo B, je povinen o tom vést písemné záznamy. Podrobnější informace o tom, jak mají záznamy vypadat, jsou ve vyhlášce č. 210/2010 Sb (AOPK ČR, 2013).

V České republice je výkonným orgánem s vrcholnou působností Ministerstvo životního prostředí ČR, regionálními výkonnými orgány jsou krajské úřady. Vědeckým orgánem CITES s celostátní působností je Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. Funkci kontrolního orgánu zastává Česká inspekce životního prostředí.

2.5. Legální a nelegální obchod s exempláři CITES

Ochrana ohrožených druhů živočichů a rostlin je oblast, na kterou je nutno nahlížet v celosvětovém měřítku a nelze se omezovat jen na pohled jednotlivých států. Ohrožené druhy je samozřejmě nutné chránit v jejich původním prostředí, tj. zachovat jejich biotopy a poskytnout jim zákonnou a faktickou ochranu, toto je však záležitostí především areálových zemí s výskytem těchto druhů. Úmluva CITES ve své preambuli zdůrazňuje, že „lid a státy jsou a mají být nejlepšími ochránci své vlastní fauny a flóry“. Za účelem mezinárodní spolupráce při ochraně přírody „in – situ“ existuje nyní mnoho dalších mnohostranných, regionálních a dvoustranných dohod mezi státy (MŽP, 2010b).

2.5.1. Nelegální obchod s exempláři CITES

Značná část mezinárodního obchodu se zvířaty a rostlinami se děje nelegálními cestami. V případě dovozu bez povolení či porušení úmluvy CITES je možné uložení pokuty až do výše 100 000 Kč. U podnikatelů či firem je to až 1 500 000 Kč. Ve většině případů se tyto nezákonně dovezené exempláře zabavují a viník může být potrestán podle trestního zákona odnětím svobody a to až na 8 let, zákazem činnosti či peněžitým trestem (zákon č. 40/2009 Sb. trestního zákoníku, § 299 a § 300) (Neumannová, 2011).

Podle odhadů Ministerstva životního prostředí je nelegální obchod s ohroženými druhy a výrobky z nich velice ziskový. Odhad ročního obrátu se pohybuje okolo 10 miliard USD (Neumannová, 2011).

2.5.2. ČR a nelegální obchod s exempláři CITES

Česká republika se na nelegálním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích podílí ve velkém měřítku, ačkoli si většina z nás může myslet, že na našem území tento obchod zaujímá menšinový podíl.

Podle statistiky kontrolních orgánů EU je letiště Praha Václava Havla po Amsterdamu (Schiphol) druhé letiště v Evropě s nejčastějšími záchyty nelegálně dovážených živočichů, rostlin či výrobků z nich a již léta má Česká republika i pověst významné tranzitní země pro pašování exemplářů CITES (MŽP, 2010c).

Co se nejvíce pašuje? Na to má vliv mnoho věcí – sezóna, současné trendy, zájem mezi lidmi atd. Dá se však říci, že nejpopulárnější jsou již mnoho let suchozemské želvy a papoušci. V Evropě je zájem i o vzácnější plazy (např. z Madagaskaru nebo Austrálie) (MŽP, 2010d).

2.5.3. Současný stav obchodu s plazy

Každý rok je minimálně kolem 10 milionů plazů zabito, z důvodu kvality jejich kůže. Téměř všichni jsou odebráni z volné přírody. Z mezinárodního obchodu je drtivá většina (85%), zaznamenána na úrovni pouhých 11 druhů. Jedná se o: *Caiman crocodilus*, *Tupinambis rufescens*, *Tegu nigropunctatus*, *Varanus salvator*, *V. niloticus*, *Ptyas mucosus*, *Python reticulatus*, *Cerberus rhynchops*, *Homalopsis buccata*, *Acrochordus granulatus* a *A. javanicus*. Z hlediska počtu kůží, asi 60% z tohoto obchodu pochází z Asie, v 35% Jižní a Střední Amerika a v 5% Afrika.

Kůže jsou většinou vyváženy v surovém stavu, a to přímo do zemí se zpracovatelským průmyslem, nebo do zemí třetího světa, které slouží jako třídící centrum (ve většině případů se jedná o Singapur). Kůže jsou zpracovávány a vyráběny v široké škále produktů., včetně aktovek, bot, kabelek, peněženek atd. Stále více zemí původu, zejména v jihovýchodní Asii, budují svůj vlastní zpracovatelský průmysl (TRAFFIC, 1992).

CITES zakazuje obchod s plazí kůží, kožešinami z ohrožených druhů, ale prosazování těchto zákazů je velmi obtížné. Dovoz a vývoz plazí kůže je velmi rozsáhlý. Nelegální obchod s plazí kůží představuje miliony dolarů ročně na černém trhu. Přibližně 20 % dováženého zboží do Spojených států amerických je kontrolováno celními službami. Procento je mnohem menší ve většině zemí, jako je Keňa nebo Brazílie (TRAFFIC, 1992).

Požadavky na podávání zpráv v rámci CITES, které určují, že každá smluvní strana předloží výroční zprávy podrobně o dovozu a vývozu všech taxonů, jsou uvedeny v přílohách této úmluvy a mají za následek hromadění velkých statistických údajů o mezinárodním obchodu s CITES druhy (TRAFFIC, 1992).

Přehled hlavních taxonů s plazí kůží

- tato část zaznamenává přehled o hlavních druzích zapojených do obchodu s kůží (TRAFFIC, 1992):

1, mořské želvy: zahrnuje 7 druhů mořských želv a všechny druhy jsou považovány za ohrožené, podle IUCN. Jedná se o *Dermochelys coriacea*, *Chelonia mydas*, *Lepidochelys olivacea*, *L. kempfi*, *Eretmochelys imbricata*, *Caretta caretta*, *Natator depressa*, s výjimkou *Lepidochelys kempfi* a *Natator depressa*, všechny druhy jsou rozšířeny hlavně v tropických a subtropických vodách.

2, krokodýli: z 23 žijících druhů krokodýlů, nejméně 15 z nich se účastní komerčního obchodování. (Brazitis, 1987). Krokodýlí kůže je rozdělena do „classic“ a „non - classic“, rozdíl je založen na kvalitě kůže. Tzv. klasická kůže je odvozena od druhů, které nemají, nebo mají špatně vyvinuté kostnaté desky nebo osteodermys v břišní oblasti. Mezi nejvíce obchodovatelné druhy krokodýlů patří *Alligator mississippiensis*, *Crocodylus moreletii* – nejvyšší kvalita kůže, *C. niloticus* a *C. porosus*.

3, varani: tento rod zahrnuje cca 37 druhů, široce rozšířený v tropické Asii, Africe a Austrálii. Čtyři z nich jsou zahrnuty v příloze CITES I a jsou to: *Varanus bengalensis*, *V. flavescens*, *V. griseus* a *V. komodoensis*. Zbytek rodu je zařazen do přílohy CITES II. V období 1983–1989 byl zaznamenán roční průměr 2,3 milionu kůže v oblasti obchodu. Za posledních 10 let byl zaznamenán obchod do EU pouze u následujících pěti druhů: *V. bengalensis*, *V. flavescens*, *V. exanthematicus*, *V. niloticus* a *V. salvator*.

4, hadi: rozmanitost hadů rodů a druhů na předních místech mezinárodního obchodu je širší než u kterékoli jiné skupiny plazů. Mezi nejvíce obchodovatelné druhy hadů patří *Eunectes murinus*, *E. notaeus* a *Python sebae*.

Aktuální otázkou v tomto případě je, zda existuje způsob, jak lépe prosazovat úmluvu a minimalizovat zákaz omezení. Tento problém není regionální; nakonec je univerzální. Nelegální, černý trh s plazí kůží se stává spíše epidemií (TRAFFIC, 1992).

Tyto informace se snaží poskytnout přehled o obchodu s plazí kůží. V dnešní době je považováno za důležité pokusit se zahájit konstruktivní dialog se zástupci průmyslu, v naději, že by to mohlo vést k větší spolupráci při vývoji vhodných opatření pro zachování druhů používaných v oblasti obchodu (TRAFFIC, 1992).

3. METODIKA

Data byla získána prostřednictvím Ministerstva životního prostředí v podobě výročních zpráv CITES ČR za období let 1992-2011, která sloužila jako podklad pro následné zpracování výsledků, které dosud v takové podobě nebyly zpracovány.

- Nerealizované obchody byly v první řadě vyjmuty z výročních zpráv.
- Dále byl obchod rozdělen na živé a neživé exempláře; tedy vzorky typů vycpaných a mrtvých těl do obchodu započítané jsou.
- Pro jednodušší přehlednost byly exempláře poddruhů sjednoceny do příslušného druhu.
- Obchod byl rozdělen na dovoz (import) a vývoz (export) + zpětný vývoz (reexport).
- Do obchodu byly započítány exempláře z příloh I a II (příloha III do obchodu započítána není).
- Z těchto sestavených dat byly vytvořeny tabulky a grafy.

Ke kategorizaci exemplářů podle stupně jejich ohrožení byl použit aktuální Červený seznam ohrožených druhů (IUCN, 2012).

4. VÝSLEDKY

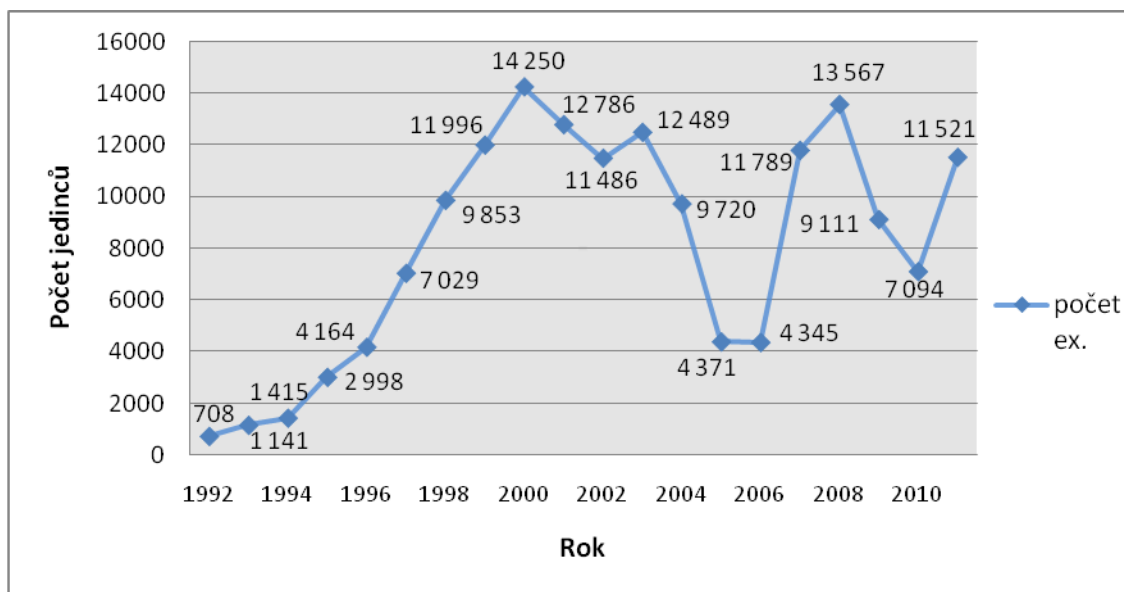
4.1. Dovoz (import)

4.1.1. Počet exemplářů

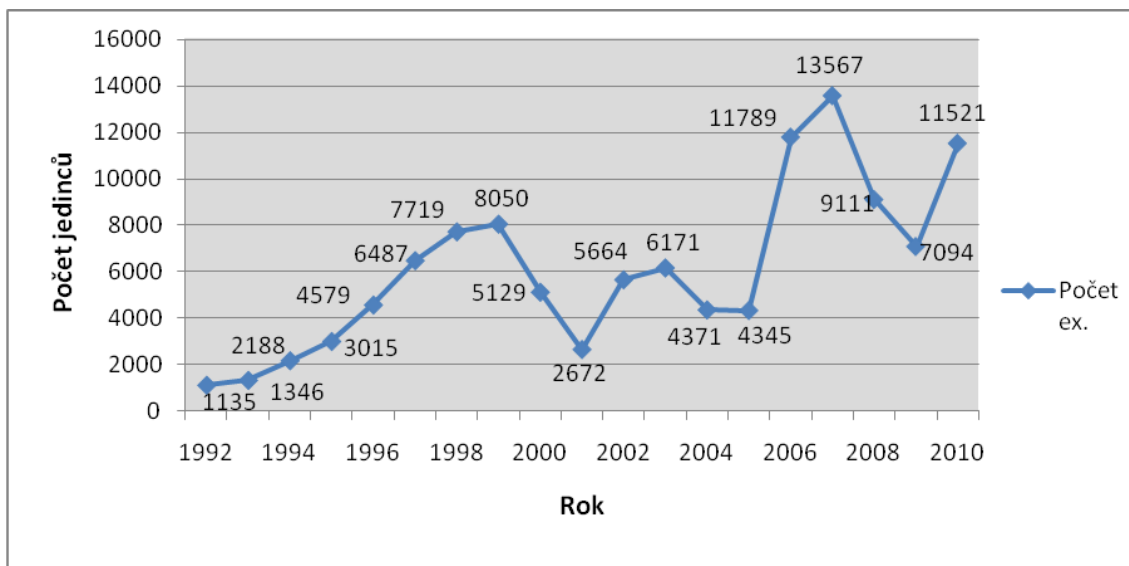
Do České republiky bylo v letech 1992–2011 importováno celkem 171 747 živých exemplářů plazů a 14 878 neživých exemplářů plazů zařazených v přílohách úmluvy CITES (1992–2011 včetně Evropské unie). Bez EU to bylo o 9 914 živých plazů a 1 385 neživých plazů méně.

Grafy (č. 1, 2, 3, 4) zobrazují počet importovaných živých a neživých exemplářů plazů v letech 1992–2011 s rozdělením obchodu s EU a bez EU:

Počet importovaných živých exemplářů plazů včetně EU (graf č. 1) můžeme vidět, že postupně vzrůstá import plazů až do roku 2000 (cca 14 250 ex.). Po roce 2000 do roku 2004 následuje stupňovitý pokles. Počet importovaných živých exemplářů plazů bez EU (graf č. 2) můžeme vidět, že postupně vzrůstá import plazů až do roku 2000 (cca 8 050 ex.), poté následuje propad do roku 2002 (cca 2 672 ex.). Mezi lety 2002 až 2006 následují výkyvy počtu importovaných živých ex. plazů a poté od roku 2007 opět následuje vzrůst importu plazů.

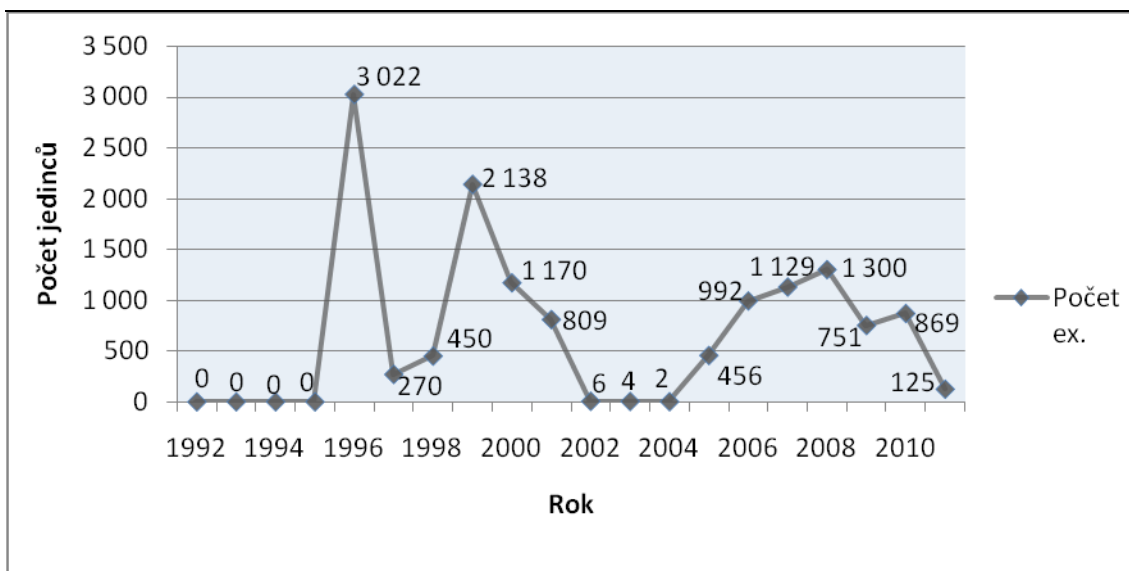

Graf 1: Počet importovaných živých exemplářů plazů (za roky 1992–2011 včetně EU)

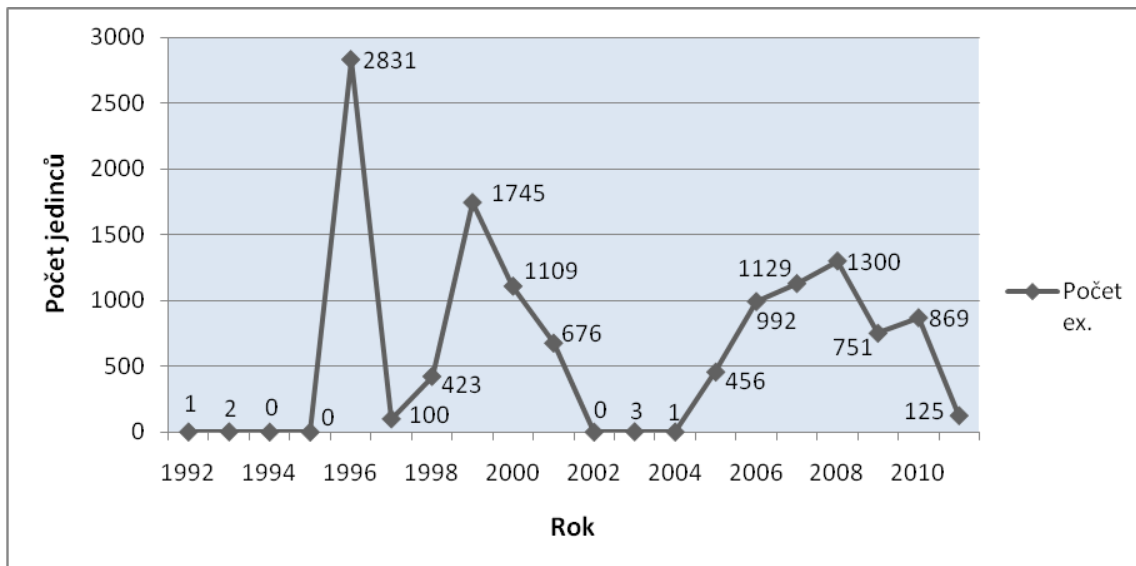

Graf 2: Počet importovaných živých exemplářů plazů (za roky 1992–2011 bez EU)

V grafu č. 3 a 4 trend dovozu s EU a bez EU byl téměř shodný, přičemž počty importovaných neživých druhů plazů včetně EU byly o 10–20 % vyšší.

Graf 3: Počet importovaných neživých exemplářů plazů (za roky 1992–2011 včetně EU)

Graf 4: Počet importovaných neživých exemplářů plazů (za roky 1992–2011 bez EU)

4.1.2. Hlavní druhy a skupiny dovážených

Mezi nejvíce dováženým řádem živých plazů byl řád Squamata (šupinatí) a to druhy *Iguana iguana* (leguán zelený) z čeledi Iguanidae (leguánovití) s téměř 72 604 jedinci, *Python regius* (krajta královská) z čeledi Boidae (hroznýšoviti) s 16 173 jedinci a třetím v pořadí byl *Varanus exanthematicus* (varan stepní) z čeledi Varanidae (varanovití) s 5 092 jedinci v rozmezí let 1992–2011. V pořadí druhým dováženým řádem byl Chelonia (želvy). Zde zaujímali největší část dovozu druhy z čeledi Testudinidae (želvoviti), nejvíce dováženým druhem z této čeledi byl *Testudo horsfieldii* (želva čtyřprstá) s 27 009 jedinci, dále *Geochelone elegans* (želva hvězdnatá) s 4 160 jedinci.

V pořadí třetím dováženým řádem, byl řád Crocodylia (krokodýloviti) s převažující čeledí Alligatoridae (aligátoroviti) a to druhem *Caiman crocodylus* (kajman brýlový) s takřka 4 558 jedinci.

Tabulka č. 1 nám přináší základní přehled hlavních druhů a skupin dovážených živých plazů společně s počty jedinců dovezených ve sledovaném období.

Tabulka 1: Základní přehled hlavních druhů a skupin dovážených živých plazů

Řád	Druh	Počet exemplářů
Squamata	<i>Iguana iguana</i>	72 604
	<i>Python regius</i>	16 173
	<i>Varanus exanthematicus</i>	5 092
	<i>Chamaeleo calypttratus</i>	3 866
	<i>Varanus niloticus</i>	850
	<i>Varanus salvator</i>	831
	<i>Python molurus</i>	600
Chelonia	<i>Testudo horsfieldii</i>	27 009
	<i>Geochelone elegans</i>	4 160
	<i>Geochelone pardalis</i>	643
	<i>Geochelone sulcata</i>	366
Crocodylia	<i>Caiman crocodylus</i>	4 558
	<i>Osteolaemus tetraspis</i>	23

Nejvíce dováženým řádem neživých plazů byl řád Crocodylia (krokodýlovití) s dominantní čeledí Alligatoridae (aligátorovití) a to druhem *Alligator mississippiensis* (aligátor severoamerický) s téměř 4 465 jedinci. Druhým v pořadí byl *Caiman crocodilus* (kajman brýlový) s 1 419 jedinci.

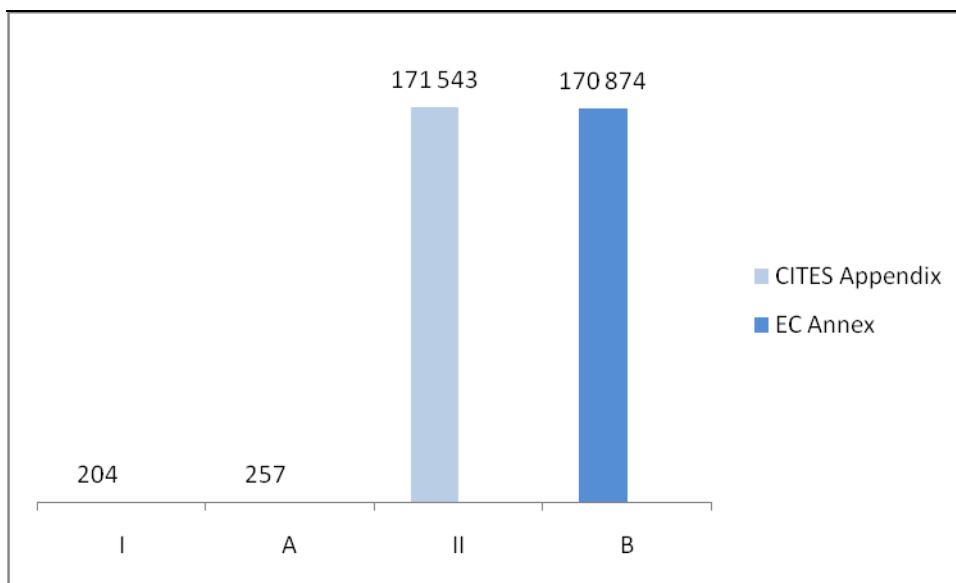
Základní přehled hlavních druhů a skupin dovážených neživých plazů spolu s počtem jedinců dovezených ve sledovaném období přináší tabulka č. 2

Tabulka 2: Základní přehled hlavních druhů dovážených neživých plazů

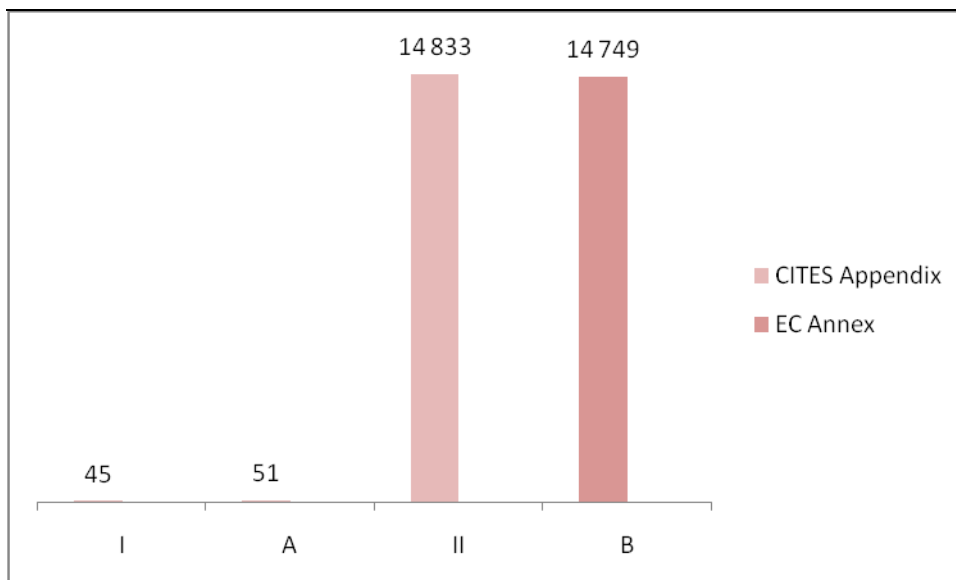
Druh	Počet exemplářů	Výrobky z kůže
<i>Alligator mississippiensis</i>	4 465	náramky k hodinkám,
<i>Caiman crocodilus</i>	1 419	kabelky, obuv, pásky,
<i>Crocodylus niloticus</i>	710	peněženky,....

4.1.3. Zařazení exemplářů do příloh CITES (I a II) a Evropského společenství (A a B)

Graf č. 5 a 6 znázorňuje zařazení dovezených živých a neživých exemplářů plazů v daném období do příloh CITES I a II a příloh Evropského společenství A a B. Nejvíce bylo dovezeno exemplářů z přílohy II (~ B), nejméně z přílohy I (~ A).

Graf 5: Zařazení živých exemplářů plazů do příloh - dovoz

Graf 6: Zařazení neživých exemplářů plazů do příloh – dovoz

4.1.4. Druhy nejméně dovážené – živí plazi

Z přílohy I bylo za dané období dovezeno celkem 204 exemplářů plazů.

Mezi nejméně dovážené druhy plazů, kteří se objevili v dovozu do České republiky, patří *Acrantophis dumerili* (hroznýš Dumérilův) z řádu Squamata (šupinatí) s 19 exempláři v letech 1995–1999 z Německa a USA narozených v zajetí a to za účelem chovu v zajetí a chovu v českých zoologických zahradách. Dalším vzácným druhem je *Crocodylus porosus* (krokodýl mořský) z řádu Crocodylia (krokodýli). Do České republiky bylo dovezeno pouze 10 exemplářů v roce 2002 z Dánska narozených v zajetí a to za účelem chovu v zajetí. Posledním druhem z přílohy I je *Varanus komodoensis* (varan komodský) z řádu Squamata (šupinatí). Zde byli dovezeni 2 exempláře v roce 1997 z Indonésie narozené v zajetí a to za účelem chovu v českých zoologických zahradách.

Celkový počet nejméně dovezených druhů zařazených v příloze II je 171 543.

Jsou to např. *Aldabrachelys gigantea* (želva obrovská), *Caiman yacare* (kajman yakaré), *Cyclagras gigas* (úžovka obrovská) a *Geochelone denticulata* (želva pralesní). Původ většiny exemplářů byly chovy v zajetí, účelem dovozu byl převážně chov v zajetí, v českých zoologických zahradách či komerční účel. Viz tabulka č. 3, která zobrazuje přehled nejméně dovážených druhů plazů společně s počty jedinců.

Tabulka 3: Přehled nejméně dovážených druhů plazů

Přílohy	Druh	Počet exemplářů
I	<i>Acrantophis dumerili</i>	19
	<i>Crocodylus porosus</i>	10
	<i>Varanus komodoensis</i>	2
II	<i>Aldabrachelys gigantea</i>	4
	<i>Caiman yacare</i>	2
	<i>Cyclagras gigas</i>	7
	<i>Geochelone denticulata</i>	12

4.1.5. Druhy pouze dovážené – živí plazi

V tabulce č. 4 jsou uvedeny druhy, které se vyskytli jen v dovozu. Celkový počet je 153.

Tabulka 4: Přehled vybraných pouze dovážených druhů plazů

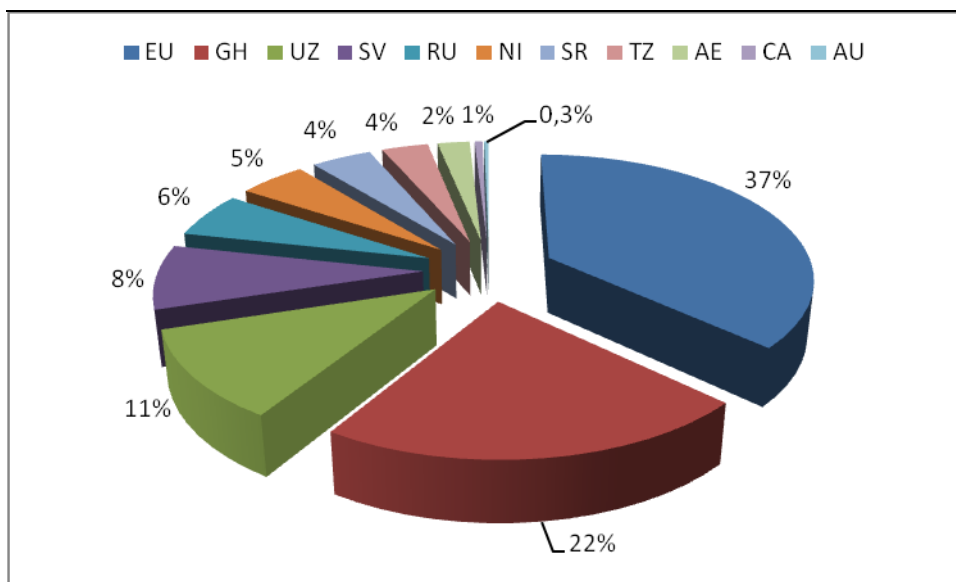
Řád	Vědecký název druhu	Český název druhu
Crocodylia	<i>Alligator sinensis</i>	aligátor čínský
	<i>Caiman yacare</i>	kajman yakaré
Chelonia	<i>Cuora amboinensis</i>	želva amboinská
	<i>Eretmochelys imbricata</i>	kareta pravá
	<i>Geochelone carbonaria</i>	želva uhlířská
	<i>Homopus signatus</i>	želva trpasličí
	<i>Indotestudo forstenii</i>	želva sulaveská
	<i>Kinixys erosa</i>	želva ohebná
	<i>Pyxis arachnoides</i>	želva pavoukovitá
Squamata	<i>Cyclura nubila</i>	leguán kubánský
	<i>Epicrates subflavus</i>	hroznýšovec jamajský
	<i>Chamaeleo lateralis</i>	chameleon kobercový
	<i>Chamaeleo oustaleti</i>	chameleon obrovský
	<i>Leiopython albertisii</i>	krajta černohlavá
	<i>Phelsuma klemmeri</i>	felzuma Klemmerova
	<i>Python sebae</i>	krajta písmenková
	<i>Tupinambis teguixin</i>	teju žakuarú
	<i>Uromastix aegyptius</i>	trnorep egyptský
	<i>Varanus indicus</i>	varan indický
	<i>Varanus komodoensis</i>	varan komodský

4.1.6. Země vývozu

Graf č. 7 a tabulka č. 5 nám znázorňuje, že více jak čtvrtina živých plazů k nám byla dovezena ze států Evropské unie (37 %). Dále z Afriky a to hlavně z Ghany (22 %). Poté z asijských zemí především ze státu Uzbekistán (11 %). Nejméně do České republiky bylo dovezeno z Austrálie (0,3 %).

Tabulka 5: Přehled zemí vyvážejících živé plazy do ČR a počty exemplářů (zkratky jsou použity v grafu č. 7)

Zkratka země	Název země	Počet exemplářů
EU	Evropská unie	63 379
GH	Ghana	37 790
UZ	Uzbekistán	19 356
SV	Salvador	14 145
RU	Rusko	10 000
NI	Nicaragua	8 342
SR	Suriname	7 456
TZ	Tanzanie	5 763
AE	Sjednocené arabské emiráty	3 988
CA	Kanada	975
AU	Austrálie	553

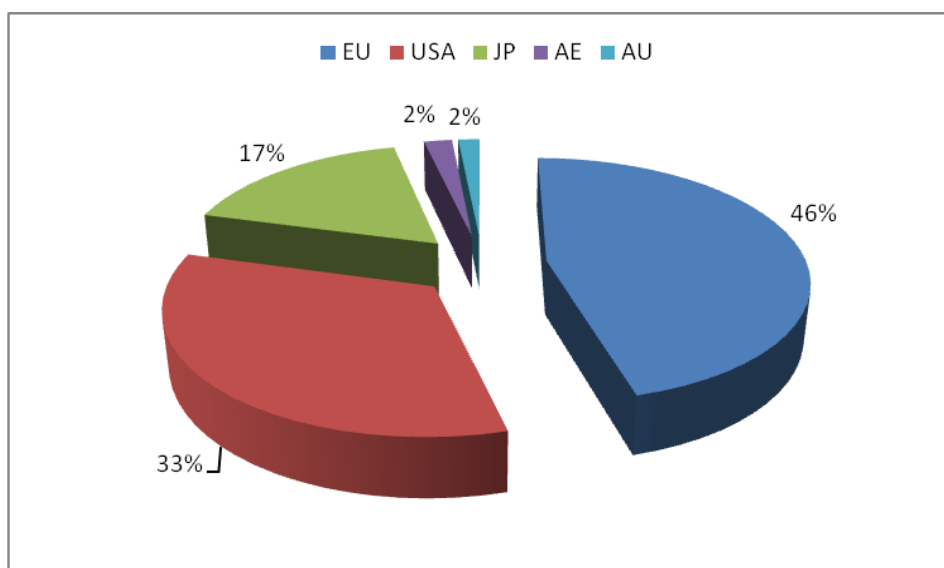

Graf 7: Země vývozu živých plazů

Z následujícího grafu č. 8 a tabulky č. 6 vyplývá, že většina neživých exemplářů plazů k nám byla dovezena ze států Evropské unie (46 %), následovaná USA (33 %), Japonskem (17 %). Nejméně do České republiky bylo dovezeno z Austrálie (2 %).

Tabulka 6: Přehled zemí vyvážejících neživé plazy do ČR a počty exemplářů (zkratky jsou použity v grafu č. 8)

Zkratka země	Název země	Počet exemplářů
EU	Evropská unie	6 819
USA	Spojené státy americké	4 970
JP	Japonsko	2 551
AE	Sjednocené arabské emiráty	307
AU	Austrálie	231

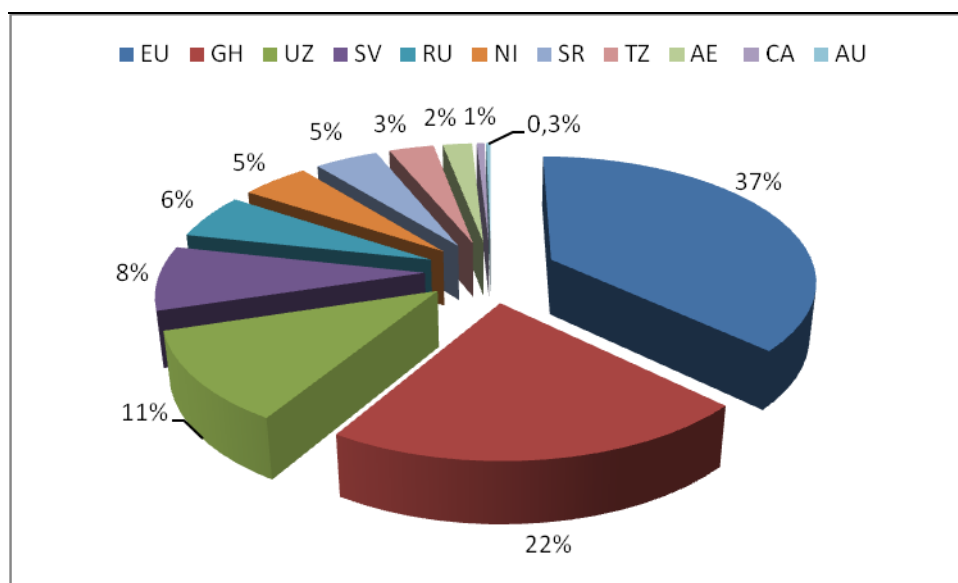
Graf 8: Země vývozu neživých plazů

4.1.7. Země původu

Graf č. 9 a tabulka č. 7 nám zobrazují, že více jak čtvrtina dovážených živých plazů pochází ze států EU (37 %). Dále z Afriky a to ze státu Ghana (22 %). Třetí v pořadí hlavní oblastí původu byla Asie – Uzbekistán (11%).

Tabulka 7: Přehled zemí původu dovážených živých plazů a počty exemplářů (zkratky jsou použity v grafu č. 9)

Zkratka země	Název země	Počet exemplářů
EU	Evropská unie	63 721
GH	Ghana	37 070
UZ	Uzbekistán	19 798
SV	Salvador	14 145
RU	Rusko	10 001
NI	Nicaragua	8 404
SR	Suriname	7 870
TZ	Tanzanie	5 585
AE	Sjednocené arabské emiráty	3 625
CA	Kanada	975
AU	Austrálie	553

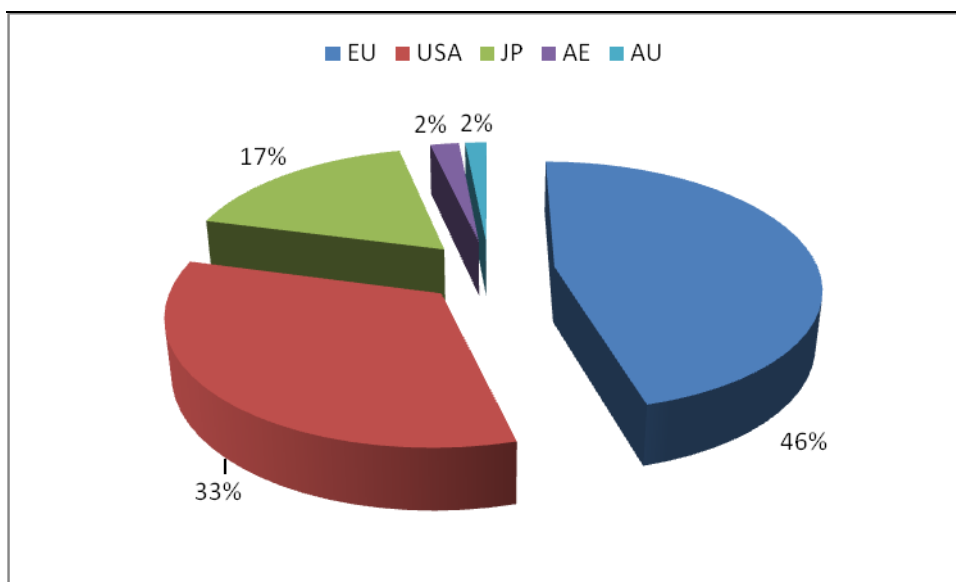

Graf 9: Země původu dovážených živých plazů

Z následujícího grafu č. 10 a tabulky č. 8 vyplývá, že téměř polovina neživých exemplářů plazů pochází ze států, která jsou členem EU (46 %). Dále ze Spojených států amerických (33 %). Třetí hlavní oblastí původu dovážených plazů byla Asie – Japonsko (17 %).

Tabulka 8: Přehled zemí exportujících neživé plazy do ČR a počty exemplářů (zkratky jsou použity v grafu č. 10)

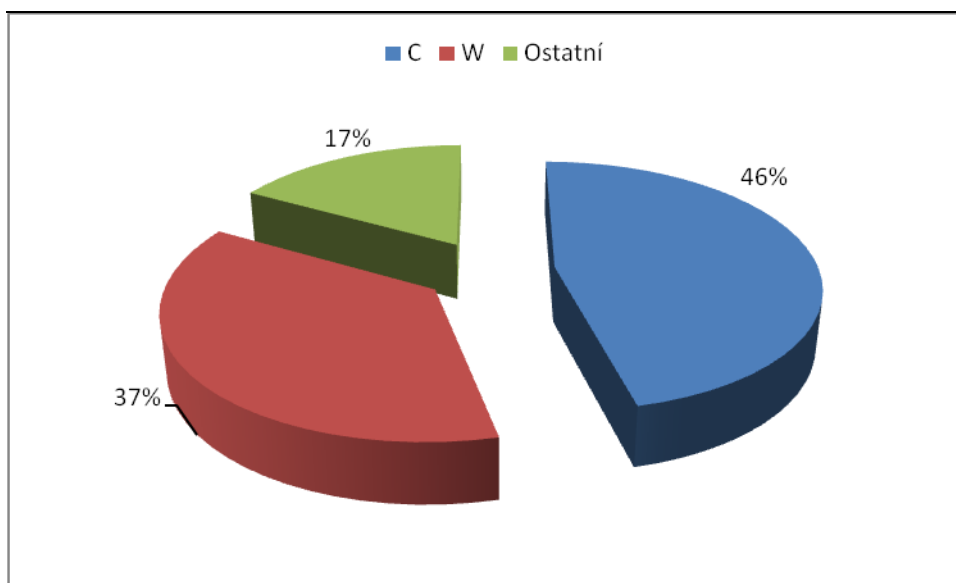
Zkratka země	Název země	Počet exemplářů
EU	Evropská unie	6 810
USA	Spojené státy americké	4 959
JP	Japonsko	2 571
AE	Sjednocené arabské emiráty	310
AU	Austrálie	228

Graf 10: Země původu dovážených neživých plazů

4.1.8. Původ exemplářů

Graf č. 11 znázorňuje původ dovážených živých plazů. Většina exemplářů pocházela z chovu v zajetí (46 % - 79 510 ex.). V 37 % (63 182 ex.) to byli plazi odebráni z volné přírody a 17 % (29 055 ex.) tvořil zbytek (např. plazi pocházející z farem).

Graf 11: Původ dovezených živých exemplářů

Legenda ke grafu 11

Zkratka	Původ
C	Živočichové z přílohy A odchovaní v zajetí pro nekomerční účely a živočichové z příloh B a C odchovaní v zajetí v souladu s kapitolou XIII nařízení (ES) č. 865/2006, včetně jejich částí a odvozenin
W	Exempláře odebrané z volné přírody

Původ dovážených neživých plazů je z 99 % chov v zajetí.

4.1.9. Účel dovozu

Téměř všechny ohrožené druhy jak živých (98 % - 169 453 ex.), tak i neživých (98 % - 12 612 ex.) plazů se do České republiky dovážely za komerčními účely.

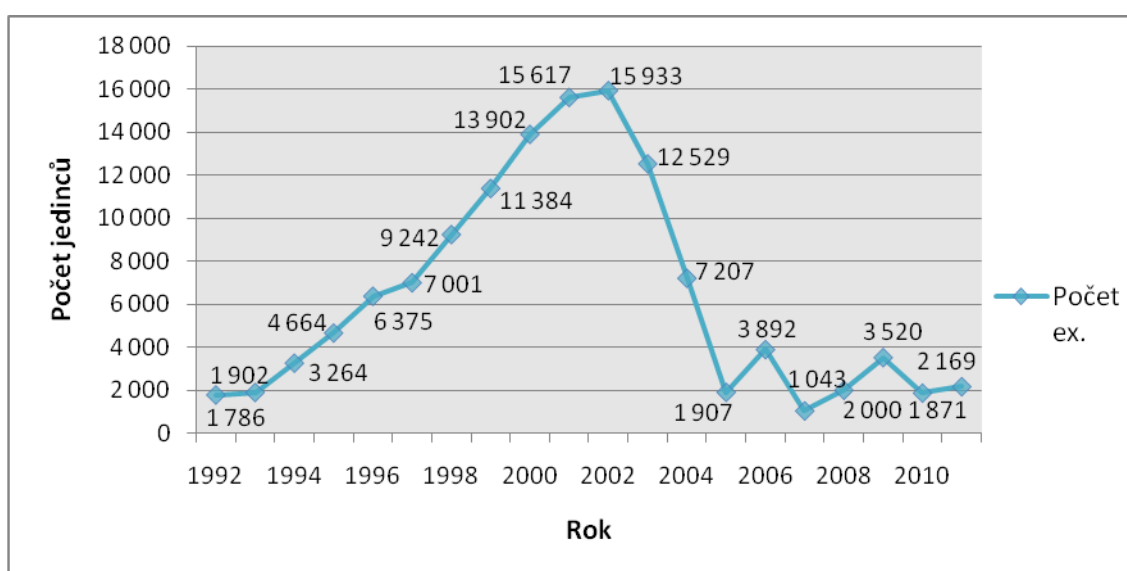
4.2. Vývoz (export)

4.2.1. Počet exemplářů

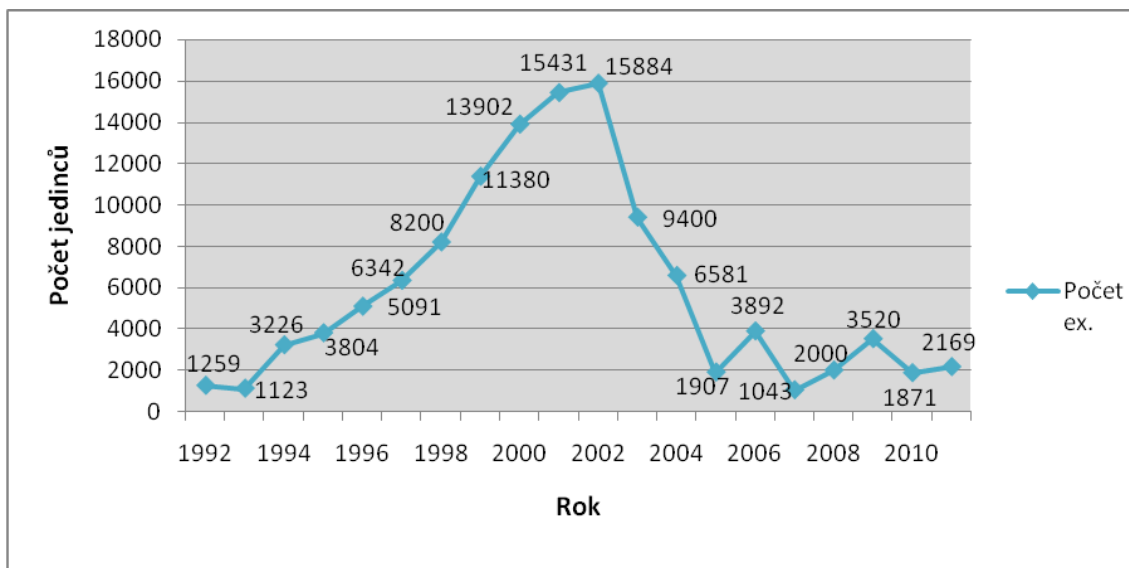
Z České republiky bylo v letech 1992-2011 exportováno 129 970 živých exemplářů a 49 neživých exemplářů plazů. Jak u živých, tak i u neživých exemplářů plazů import převládá nad exportem. Rozdíl mezi dovozem a vývozem u živých čítal 2 762 exemplářů a u neživých 14 exemplářů plazů za dané období.

Grafy (č. 12, 13, 14, 15) zobrazují počet exportovaných živých a neživých exemplářů plazů v letech 1992–2011 s rozdělením obchodu s EU a bez EU:

Při porovnání těchto dvou grafů si můžeme všimnout, že trendy vývoje si jsou docela podobné. Počet exportovaných živých exemplářů plazů včetně EU (graf č. 12) můžeme vidět, že postupně vzrůstá export plazů až do roku 2002 (cca 15 933 ex.), posléze následuje rychlý propad do roku 2004 (cca 7 207 ex.). Od tohoto období po dobu 6-ti let následují nevelké výkyvy počtu exportovaných živých exemplářů plazů. Počet exportovaných živých exemplářů plazů bez EU (graf č. 13) napodobuje graf č. 12.

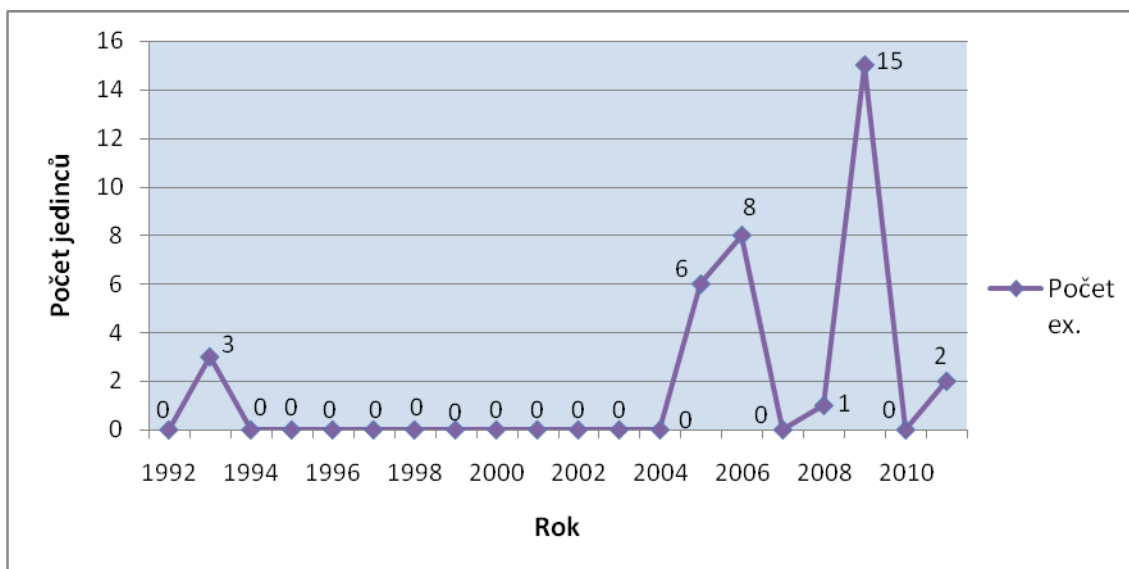

Graf 12: Počet exportovaných živých exemplářů plazů (za roky 1992–2011 včetně EU)

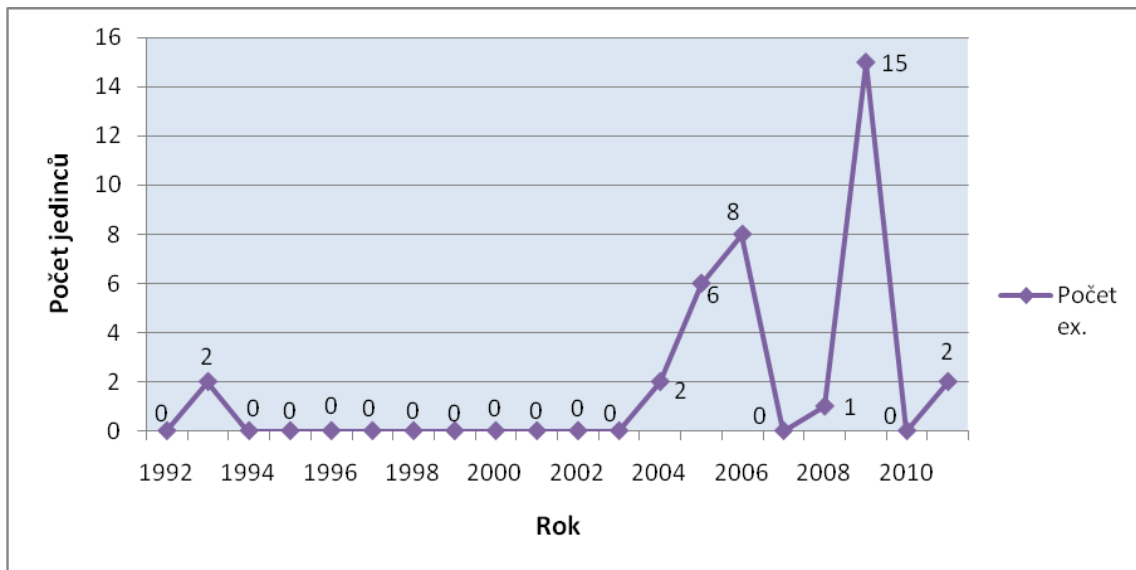

Graf 12: Počet exportovaných živých exemplářů plazů (za roky 1992–2011 bez EU)

Trend exportu neživých exemplářů plazů s EU a bez EU je téměř shodný.

Graf 14: Počet exportovaných neživých exemplářů plazů (za roky 1992–2011 včetně EU)

Graf 15: Počet exportovaných neživých exemplářů plazů (za roky 1992–2011 bez EU)

4.2.2. Hlavní druhy a skupiny vyvážených

Nejvíce vyváženým řádem byl řád Squamata (šupinatí) a to se zástupci *Chamaeleo calytratus* (chameleon jemenský) s téměř 39 326 jedinci v období let 1992–2011 a *Boa constrictor* (hroznýš královský) s 30 007 jedinci. Na třetí pozici je *Python molurus* (krajta tygrovitá) s 16 119 jedinci. Další v pořadí byl řád Chelonia (želvy), kde se nejvíce vyvážel druh *Testudo graeca* (želva žlutohnědá) se 799 jedinci.

Třetím v pořadí byl řád Crocodylia (krokodýlovití) s největším zastoupením z čeledi Alligatoridae (aligátorovití) a to druhem *Caiman crocodylus* (kajman brýlový) se 132 jedinci.

Tabulka č. 9 zobrazuje základní přehled hlavních druhů a skupin vyvážených živých plazů spolu s počtem jedinců dovezených ve sledovaném období.

Tabulka 9: Základní přehled hlavních druhů a skupin vyvážených živých plazů

Řád	Druh	Počet exemplářů
Squamata	<i>Chamaeleo calytratus</i>	39 326
	<i>Boa constrictor</i>	30 007
	<i>Python molurus</i>	16 119
	<i>Epicrates cenchria</i>	9 339
	<i>Eunectes notaeus</i>	5 000
	<i>Python reticulatus</i>	3 692
	<i>Phelsuma madagascariensis</i>	1 241
	<i>Corallus enydris</i>	527
	<i>Iguana iguana</i>	249
Chelonia	<i>Testudo graeca</i>	799
	<i>Testudo hermanni</i>	523
	<i>Testudo horsfieldii</i>	478
	<i>Geochelone elegans</i>	129
	<i>Emys orbicularis</i>	72
Crocodylia	<i>Caiman crocodylus</i>	132
	<i>Alligator mississippiensis</i>	31

Nejvíce vyváženým řádem neživých plazů byl řád Crocodylia (krokodýlovití) s dominantní čeledí Alligatoridae (aligátorovití) a to druhem *Alligator mississippiensis* (aligátor severoamerický) s téměř 39 jedinci. Druhým v pořadí byl *Crocodylus niloticus* (krokodýl nilský) s 5 jedinci.

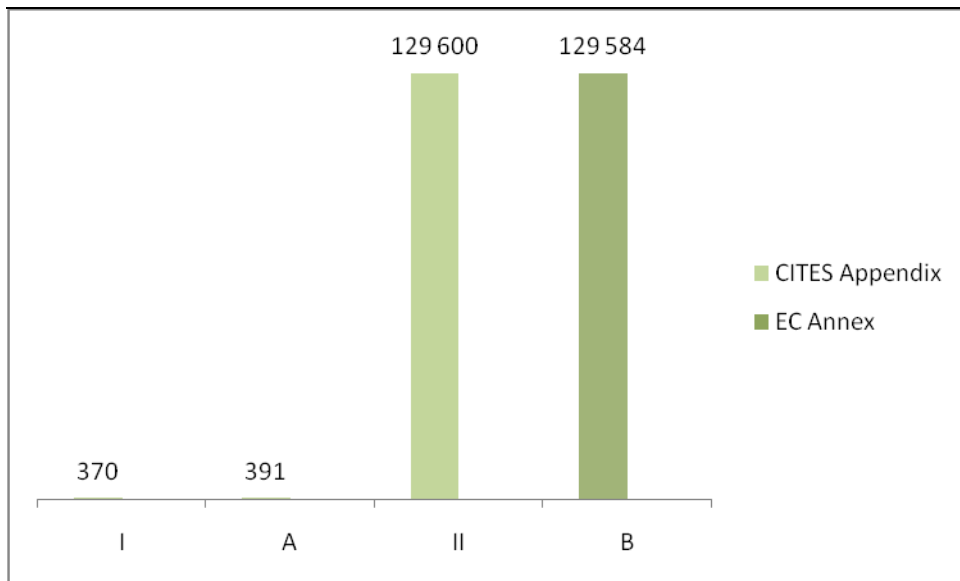
Základní přehled hlavních druhů a skupin vyvážených plazů spolu s počtem jedinců dovezených ve sledovaném období přináší tabulka č. 10.

Tabulka 10: Základní přehled hlavních druhů vyvážených neživých plazů

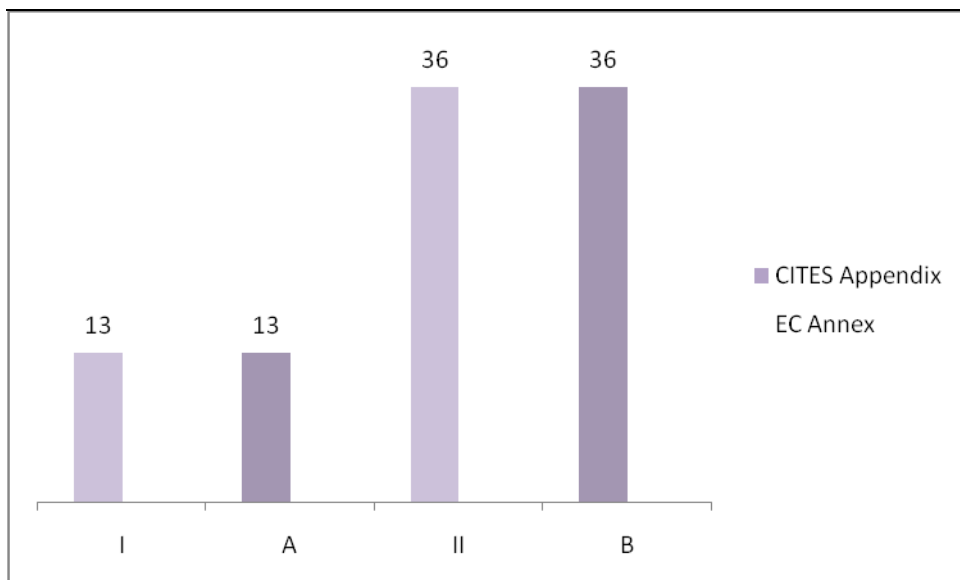
Druh	Počet exemplářů	Výrobky z kůže
<i>Alligator mississippiensis</i>	39	náramky k hodinkám,
<i>Crocodylus niloticus</i>	5	kabelky, peněženky,....

4.2.3. Zařazení exemplářů do příloh CITES (I a II) a Evropského společenství (A a B)

Graf č. 16 a 17 znázorňují zařazení vyvezených živých a neživých exemplářů plazů v daném období do příloh CITES I a II a příloh Evropského společenství A a B. Nejvíce bylo vyvezeno exemplářů z přílohy II (~ B), nejméně z přílohy I (~ A).

Graf 16: Zařazení živých exemplářů plazů do příloh - vývoz

Graf 17: Zařazení neživých exemplářů plazů do příloh - vývoz

4.2.4. Druhy nejméně vyvážené – živí plazi

Z přílohy I bylo celkem vyvezeno 370 exemplářů plazů.

Mezi nejméně vyvážené druhy plazů, kteří se objevili ve vývozu z České republiky, patří z řádu Crocodylia (krokodýli) *Crocodylus niloticus* (krokodýl nilský). Z České republiky byly vyvezeny 3 exempláře v letech 1993–1994 do Rakouska a Bulharska narozené v zajetí a to za účelem chovu v zajetí a chovu v českých zoologických zahradách. Dalším vzácným druhem je *Sanzinia madagascariensis* (hroznýš psohlavý) z řádu Squamata (šupinatí). Z České republiky byly vyvezeny čtyři exempláře v roce 1999 do USA narozené v zajetí a to za účelem chovu v zoologických zahradách. V pořadí třetím vzácným druhem z přílohy I je *Cyclura cornuta* (leguán nosorohý) z řádu Squamata (šupinatí). Zde bylo vyvezeno šest exemplářů v letech 2000–2001 do Itálie, Velké Británie a Belgie, narozené v zajetí a to za účelem chovu v zoologických zahradách.

Z přílohy II bylo celkem vyvezeno 129 600 exemplářů plazů.

Jsou to např. *Alligator mississippiensis* (aligátor severoamerický), *Candoia aspera* (hroznýš papuánský), *Chelydra serpentina* (kajmanka dravá) a *Varanus prasinus* (varan smaragdový). Původ většiny exemplářů byly chovy v zajetí, účelem vývozu byl převážně chov v zajetí, zoologických zahradách či komerční účel.

Tabulka č. 11, znázorňuje přehled nejméně vyvážených druhů plazů.

Tabulka 11: Přehled nejméně vyvážených druhů plazů

Přílohy	Druh	Počet exemplářů
I	<i>Crocodylus niloticus</i>	3
	<i>Sanzinia madagascariensis</i>	4
	<i>Cyclura cornuta</i>	6
II	<i>Alligator mississippiensis</i>	21
	<i>Candoira aspera</i>	2
	<i>Chelydra serpentina</i>	2
	<i>Varanus prasinus</i>	3

4.2.5. Druhy pouze vyvážené – živí plazi

Následující tabulka č. 12 obsahuje seznam některých druhů, které se objevily jen ve vývozu. Celkový jejich počet byl 16.

Tabulka 12: Přehled vybraných pouze vyvážených druhů plazů

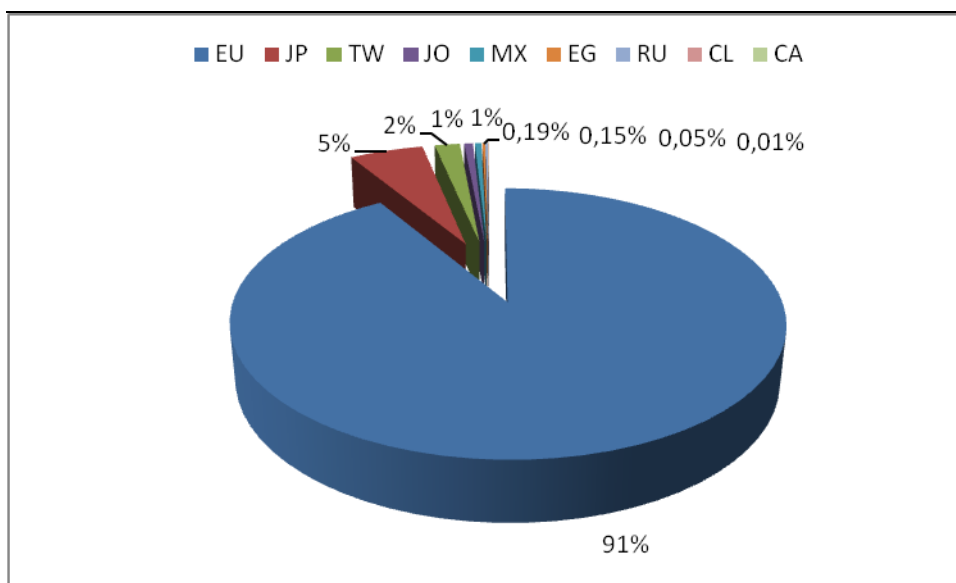
Řád	Vědecký název druhu	Český název druhu
Crocodylia	<i>Tomistoma schlegelii</i>	krokodýl úzkohlavý
Chelonia	<i>Chelydra serpentina</i>	kajmanka dravá
Squamata	<i>Chlamydosaurus kingi</i>	agama límcová
	<i>Morelia viridis</i>	krajta zelená
	<i>Python timoriensis</i>	krajta timorská
	<i>Tropidophis melanurus</i>	hroznýšek kubánský
	<i>Crotalus durissus</i>	chřestýš brazilský
	<i>Cyclura cornuta</i>	leguán nosorohý
	<i>Epicrates inornatus</i>	hroznýšovec portorický
	<i>Eryx miliaris</i>	hroznýšek pouštní
	<i>Heloderma suspectum</i>	korovec podezřelý
	<i>Chamaeleo chamaeleon</i>	chameleon obecný

4.2.6. Země dovozu

Graf č. 18 a tabulka č. 13 nám znázorňují, že naprostá většina živých plazů byla vyvezena z České republiky do států Evropské unie (91 %). Bez EU, se nejvíce plazů vyváželo do asijských zemí - Japonsko (5 %), Taiwan (2 %). Z ostatních částí světa se vyváželo např. do Jordánska, Mexika, Ruska.

Tabulka 13: Přehled zemí dovážejících živé plazy z ČR a počet exemplářů (zkratky jsou použity v grafu 18)

Zkratka země	Název země	Počet exemplářů
EU	Evropská unie	118 723
JP	Japonsko	6 927
TW	Taiwan	2 364
JO	Jordánsko	831
MX	Mexiko	602
EG	Egypt	243
RU	Rusko	199
CL	Chile	62
CA	Kanada	19

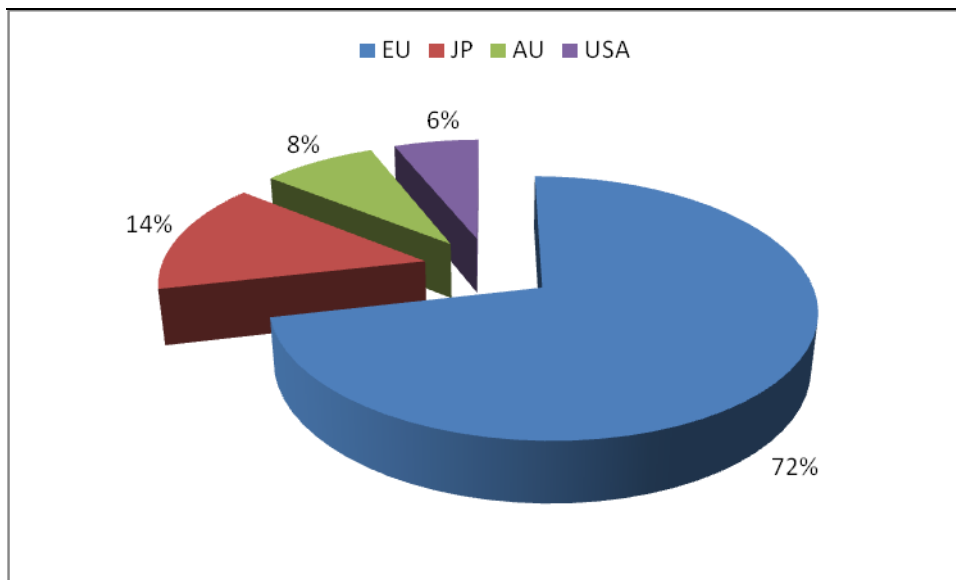

Graf 18: Země dovozu živých plazů

Z následujícího grafu č. 19 a tabulky č. 14 vyplývá, že většina neživých exemplářů plazů k nám byla dovezena ze států Evropské unie (72 %), následovaná Japonskem (14 %), Austrálií (8 %). Nejméně do České republiky bylo dovezeno ze Spojených států amerických (6 %).

Tabulka 14: Přehled zemí dovážejících neživé plazy z ČR a počet exemplářů (zkratky jsou použity v grafu 19)

Zkratka země	Název země	Počet exemplářů
EU	Evropská unie	35
JP	Japonsko	7
AU	Austrálie	4
USA	Spojené státy americké	3

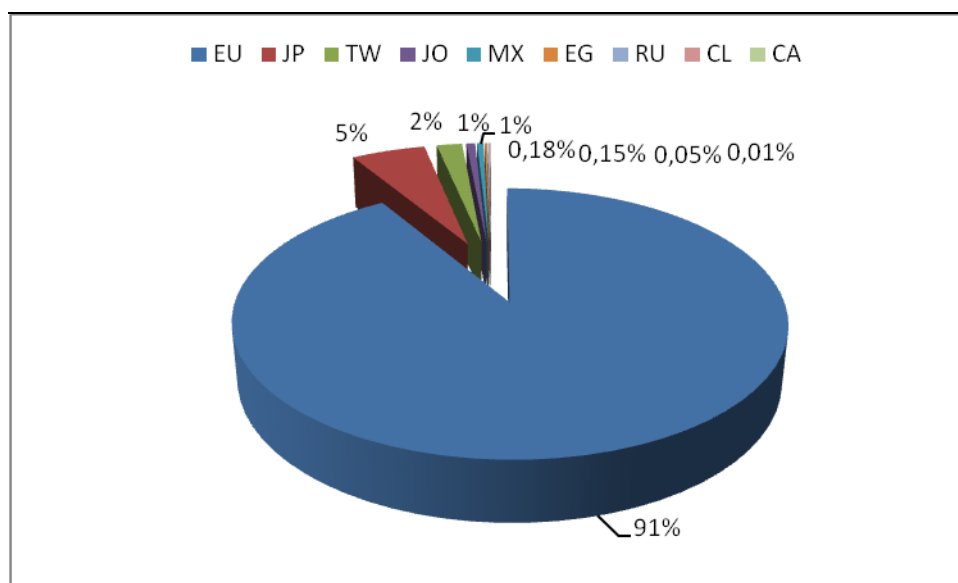
Graf 19: Země dovozu neživých plazů

4.2.7. Země původu

Graf č. 20 a tabulka č. 15 znázorňují, že většina vyvážených živých plazů pochází ze států, která jsou členem EU (91 %). Dále z Asie a to ze státu Japonsko (5 %). Třetí v pořadí byla jihovýchodní Asie – Taiwan (2%).

Tabulka 15: Přehled zemí původu vyvážených živých plazů a počty exemplářů (zkratky jsou použity v grafu č. 20)

Zkratka země	Název země	Počet exemplářů
EU	Evropská unie	118 715
JP	Japonsko	6 933
TW	Taiwan	2 382
JO	Jordánsko	831
MX	Mexiko	610
EG	Egypt	230
RU	Rusko	192
CL	Chile	60
CA	Kanada	17

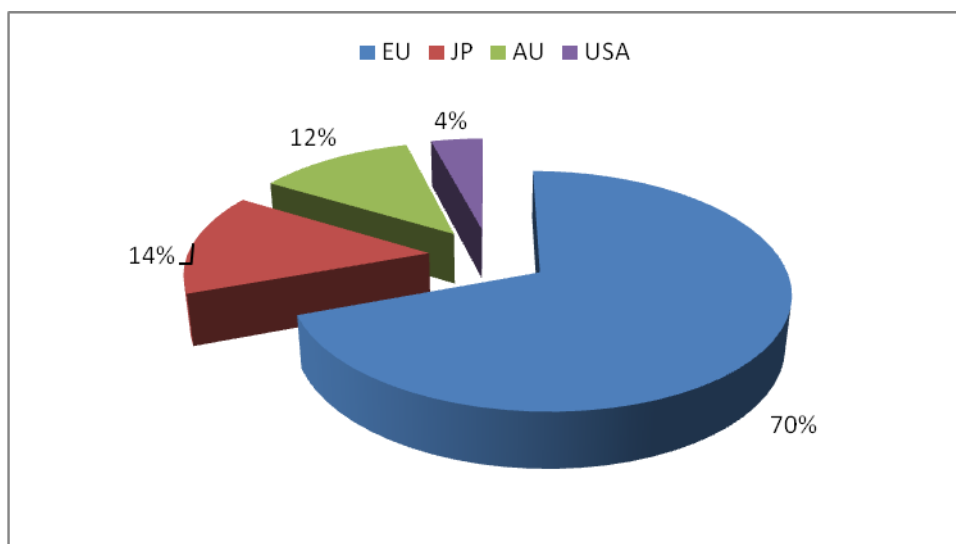

Graf 20: Země původu vyvážených živých plazů

Z následujícího grafu č. 21 a tabulky č. 16 vyplývá, že většina neživých exemplářů plazů pochází ze států Evropské unie (70 %), následovaná Japonskem (14 %), Austrálií (12 %).

Tabulka 16: Přehled zemí původu vyvážených neživých plazů z ČR a počet exemplářů (zkratky jsou použity v grafu 21)

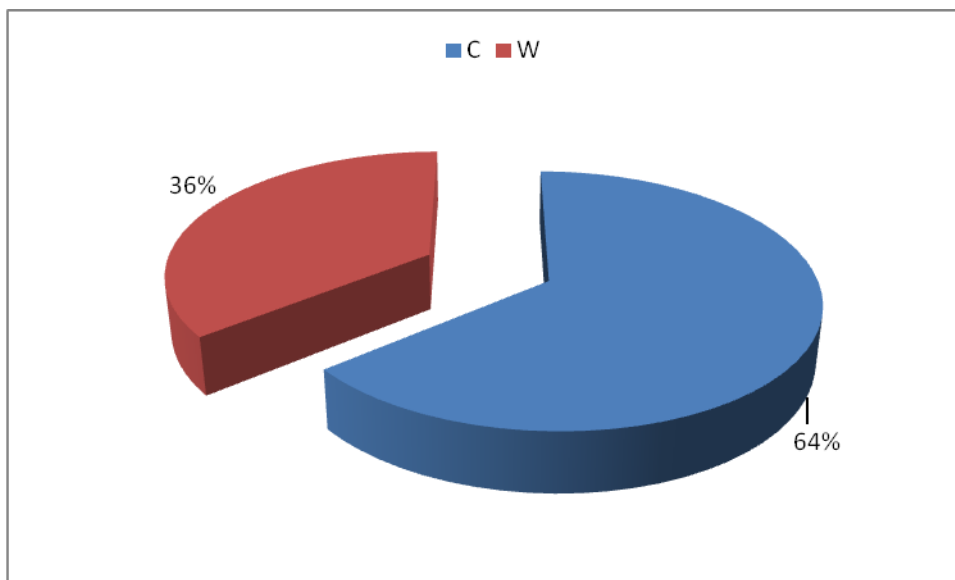
Zkratka země	Název země	Počet exemplářů
EU	Evropská unie	35
JP	Japonsko	7
AU	Austrálie	4
USA	Spojené státy americké	3

Graf 21: Země původu vyvážených neživých plazů

4.2.8. Původ exemplářů

Graf č. 22 zobrazuje původ vyvážených živých plazů. Více jak polovina ohrožených živých plazů, kteří se vyváželi z České republiky, byli odchováni v zajetí (64 % – 83 362 ex.). V 36 % (46 608 ex.) byli odebráni z volné přírody.

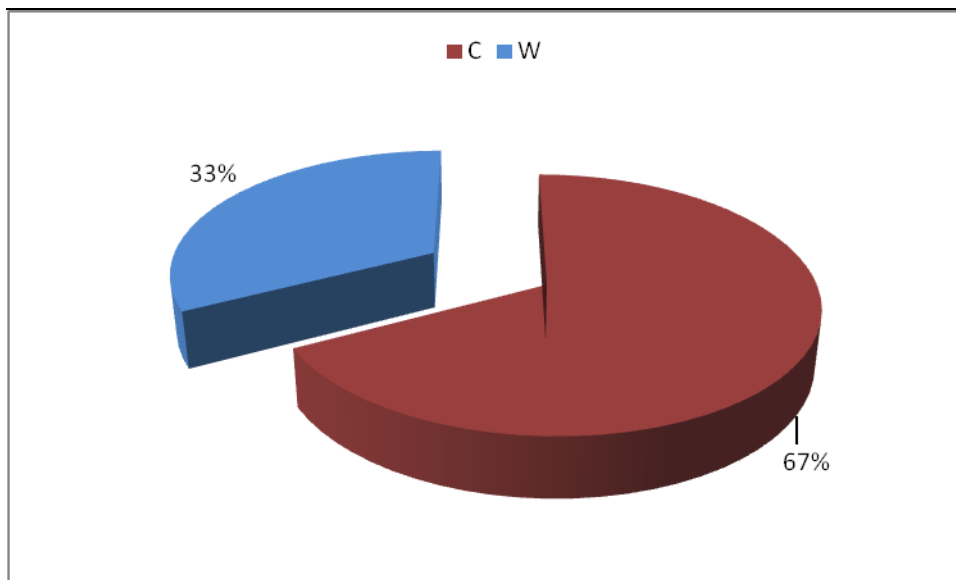

Graf 22: Původ exemplářů živých plazů

Legenda ke grafu 22

Zkratka	Původ
C	Živočichové z přílohy A odchovaní v zajetí pro nekomerční účely a živočichové z příloh B a C odchovaní v zajetí v souladu s kapitolou XIII nařízení (ES) č. 865/2006, včetně jejich částí a odvozenin
W	Exempláře odebrané z volné přírody

Graf č 23 zobrazuje původ vyvážených neživých plazů. Více jak polovina ohrožených neživých plazů, kteří se vyváželi z České republiky, pocházeli z volné přírody (67% - 33 ex.) a v 33 % (16 ex.) pocházeli z odchovu v zajetí.

Graf 23: Původ exemplářů neživých plazů

Legenda ke grafu 23

Zkratka	Původ
C	Živočichové z přílohy A odchovaní v zajetí pro nekomerční účely a živočichové z příloh B a C odchovaní v zajetí v souladu s kapitolou XIII nařízení (ES) č. 865/2006, včetně jejich částí a odvozenin
W	Exempláře odebrané z volné přírody

4.2.9. Účel vývozu

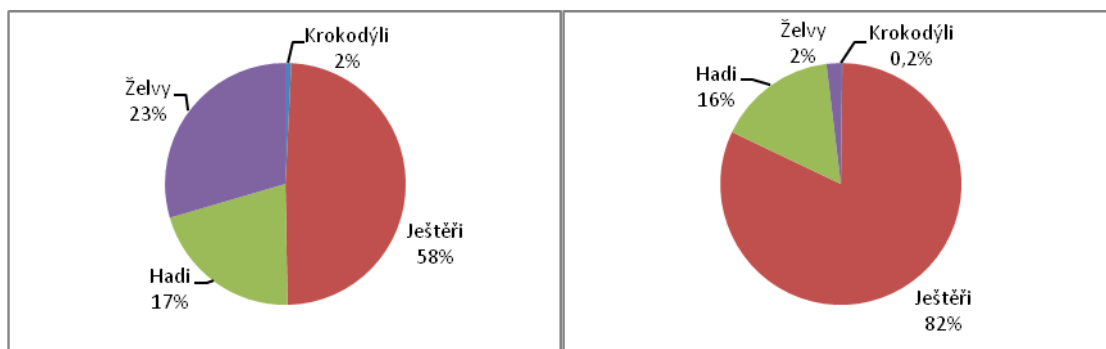
U vývozu jak živých (100 % - 129 897 ex.), tak i u neživých (98 % - 48 ex.) exemplářů plazů z ČR stejně jako u dovozu dominovaly komerční účely.

5. DISKUSE

V předložené bakalářské práci byla provedena analýza obchodu s ohroženými druhy pouze živých plazů v ČR ve vztahu k třetím zemím za období let 1992-2011.

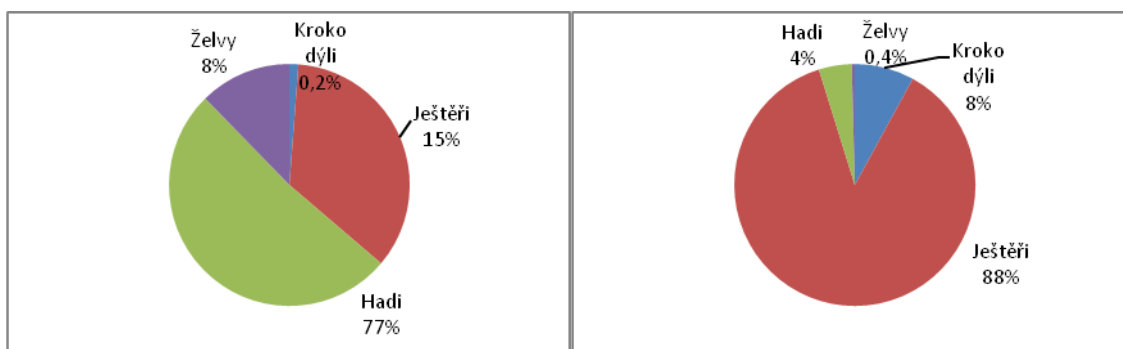
Z důvodu nedostupnosti nebo jiného způsobu evidence obchodu v jiných zemích jsem se pokusila porovnat obchod s CITESovými plazy na dvou modelových úrovních. První tvoří data o objemu obchodu v USA v letech 1975–2005 (Franke et al., 2001).

Za dané období 1992–2011 bylo do České republiky dovezeno celkem 171 747 exemplářů plazů. Z toho 1 376 krokodýlů (2 %), 84 011 ještěřů (58 %), 35 668 hadů (17 %) a 50 692 želv (23 %). Ve srovnání s Českou republikou bylo do Spojených států amerických dovezeno celkem 8 274 302 exemplářů plazů. Z toho 15 086 krokodýlů (0,2 %), 6 774 802 ještěřů (82 %), 1 325 160 hadů (16 %) a 159 254 želv (2 %). Obchod s krokodýly je v USA relativně 10x častější než v ČR, naopak obchod s ještěřy v ČR převažuje. A za zmínku by ještě stál obchod se želvami, se kterými se obchoduje v USA daleko častěji.

Graf 24: Import živých plazů do ČR (graf vlevo) a USA (graf vpravo)

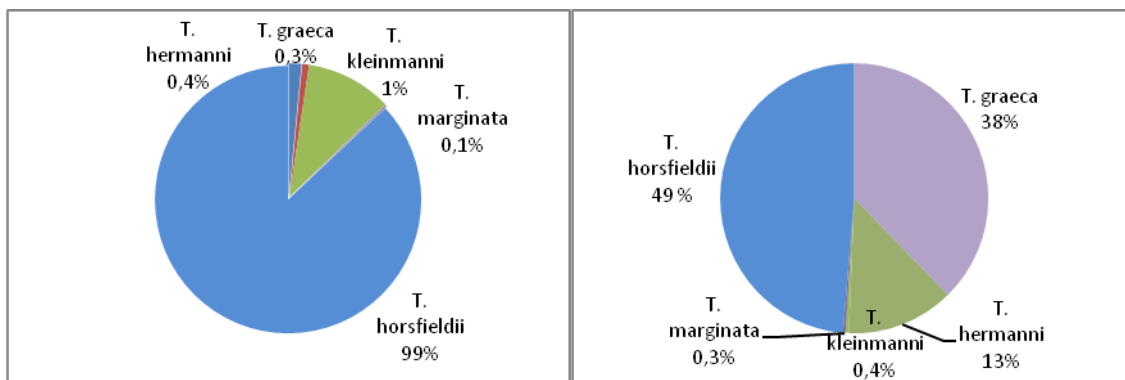
Za dané období 1992–2011 bylo z České republiky vyvezeno celkem 129 970 exemplářů plazů. Z toho 1 564 krokodýlů (0,2 %), 45 514 ještěřů (15 %), 66 880 hadů (77 %) a 16 012 želv (8 %). S porovnáním s Českou republikou bylo ze Spojených států amerických vyvezeno celkem 1 159 280 exemplářů plazů. Z toho 92 420 krokodýlů (8 %), 1 010 846 ještěřů (88 %), 51 126 hadů (4 %) a 4 888 želv (0,4 %). Největší rozdíl byl zaznamenán mezi hady a ještěřy, kdy v ČR jasně převažoval obchod s hady, ba naopak tomu bylo v USA, kde obchod s ještěřy dominoval.

Graf 25: Export živých plazů z ČR (graf vlevo) a USA (graf vpravo)

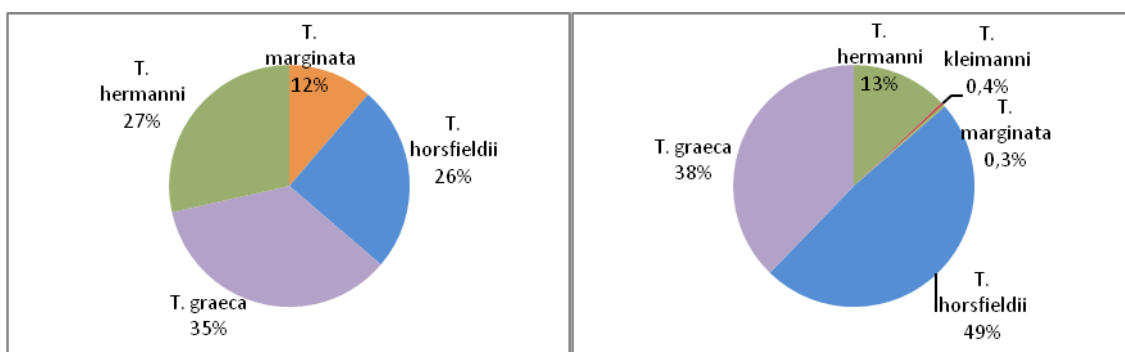
Druhá srovnávací analýza byla provedena na základě globálního obchodu se želvami rodu *Testudo* (Türkozan et al., 2008).

Za dané období 1992–2011 bylo do České republiky dovezeno celkem 50 692 exemplářů želv (graf 26 - vlevo). Z toho 44 092 jedinců *Testudo horsfieldii* (99 %), 5 306 jedinců *T. graeca* (0,3 %), 781 jedinců *T. hermanni* (0,4 %), 426 jedinců *T. kleinmanni* (1 %) a 87 jedinců *T. marginata* (0,1 %). Nejčastější globální import želv byl zaznamenán do těchto států (graf 26 - vpravo): Velká Británie, Německo, Spojené státy americké, Japonsko, Švýcarsko a Itálie a to v celkovém počtu 1 246 567 exemplářů želv. Z toho 606 987 jedinců *T. horsfieldii* (49 %), 467 754 jedinců *T. graeca* (38 %), 163 950 jedinců *T. hermanni* (13 %), 4 412 jedinců *T. kleinmanni* (0,4 %) a 3 464 jedinců *T. marginata* (0,3 %). Při porovnání těchto dvou grafů si můžeme všimnout, že v České republice naprosto dominoval dovoz *T. horsfieldii*, zato celosvětově tvoří tento druh jen asi polovinu obchodu.

Graf 26: Import želv do ČR (graf vlevo) a globální import (graf vpravo)

Za dané období 1992–2011 bylo z České republiky vyvezeno celkem 16 012 exemplářů želv (graf 27 - vlevo). Z toho 406 jedinců *Testudo horsfieldii* (26 %), 544 jedinců *T. graeca* (35 %), 428 jedinců *T. hermanni* (27 %), a 185 jedinců *T. marginata* (12 %). Nejčastější globální export želv byl zaznamenán z těchto států (graf 27 - vpravo): Turecko, Maroko, bývalá Jugoslávie, Uzbekistán a Rusko a to v celkovém počtu 1 246 567 exemplářů želv. Z toho 606 987 jedinců *T. horsfieldii* (49 %), 467 754 jedinců *T. graeca* (38 %), 163 950 jedinců *T. hermanni* (13 %), 4 412 jedinců *T. kleinmanni* (0,4 %) a 3 464 jedinců *T. marginata* (0,3 %). Při porovnání těchto dvou grafů si můžeme všimnout, že v ČR 2x převažuje vývoz u *T. hermanni*, ba naopak u *T. horsfieldii* je tomu obráceně. Zajímavostí je, že vývoz *T. kleinmanni* nebyl v ČR zaznamenán.

Graf 27: Export želv z ČR (graf vlevo) a globální export (graf vpravo)

Většina želv v deklarovaném obchodu byla živými zvířaty (99%), zbytek byly deriváty, vzorky, řezbářské práce, atd.

Nicméně zatímco objem obchodu klesá, frekvence stoupá.

USA je nepochybně největší dovážející a vyvážející zemí plazů a plazích produktů na světě. Během období 1984-1990, bylo do USA dovezeno téměř 18 milionů plazů

kůže. 73 % těchto kůží byly uvedeny v přílohách CITES. Více než polovina z dovezených kůží pocházely z krokodýlů, v 38% to byly kůže z hadů, asi 3 % kůže z ještěřů, a méně než 0,01 procent byla kůže ze želv. U zbývajících 8 % nebylo zjištěno zařazení do příslušných taxonů (TRAFFIC, 1992).

Obchod s druhy krokodýlů je v současné době v mezinárodním obchodu s plazí kůží nejrozsáhlejší. Všech 23 druhů krokodýlů a aligátorů byli a stále jsou ohroženi hlavně nadměrným lovem. Najdeme je v různém stupni ohrožení a jsou uvedeni v příloze I nebo II úmluvy CITES. Jihoamerické populace se dnes nacházejí na pokraji vyhynutí. Jinde, ať už v Africe, Asii či Austrálii se dostali pod podobný tlak. V kombinaci s ochranou CITES, mohou tyto obchodní restrikce některé druhy ať už krokodýlů nebo jiných druhů zvířat obnovit. V dnešní době dominuje obchod s krokodýlí kůží v podsvětí, které zahrnuje pašování stovek tisíc krokodýlů zejména ve státech Kolumbie, Venezuela a Brazílie. Tyto kůže bývají nejčastěji skryty v přepravných bednách. Paraguay, navzdory zákazu vývozu, byl a dosud je hlavním prostředníkem pro nezákonné obchodování s plazí kůží (TRAFFIC, 1992).

Označování výrobků plazů podle poddruhu je téměř nemožné, a tím brání řádnou ochranu těchto druhů. Jen v roce 1986 Spojené státy americké dováželi více než 65 000 kůží z kajmanů a více než 530 000 výrobků z krokodýlí kůže (kabelky, boty, pásky a jiné kožené výrobky). Mezi další druhy, s jejichž kůžemi se obchoduje na trhu, jsou *Crocodylus acutus*, *Crocodylus rhombifer*, *Crocodylus moreletii*, *Crocodylus intermedius* (TRAFFIC, 1992).

Mnohé ze seznamů CITES obsahují výjimky, které umožňují obchod s některými poddruhy. Také některé druhy ohrožených krokodýlů vyrůstají v zajetí a jsou výslovně určeni pro komerční účely, ať už v Jižní Americe, Africe, na Madagaskaru, Austrálii či Asii. V Brazílii jsou ohrožení krokodýli například využívány k obchodu prostřednictvím farmaření. Licence jsou poskytovány vládou. Na základě počtu hnízd jsou vejce z hnízd odebrána, z vajec se potom vylíhnou mláďata a ti vyrůstají v zajetí, 10 % z nich jsou zpět navráceny do volné přírody. Prostřednictvím tohoto farmaření, bylo v letech 1992–1994 obchodováno s 80 000 krokodýlí kůží. Vládní úředníci tvrdí, že ve volné přírodě by méně než 10 % mladých krokodýlů nemělo šanci přežít, a proto je to z ekologického hlediska neškodná činnost (TRAFFIC, 1992).

Obchod s krokodýlí kůží, započal již v roce 1950, konkrétně s aligátoří kůží. Od roku 1960 je přísný zákaz zabíjení a obchod s těmito druhy. V roce 1973 byl uveden do

přílohy CITES I a v roce 1979 byl tento druh odstraněn z přílohy CITES I a byl umístěn do přílohy CITES II, který umožňuje obchodování (TRAFFIC, 1992).

Hlavní trhy pro tyto produkty jsou Tokio, Singapur, New York, Los Angeles, Frankfurt, Berlín, Řím (TRAFFIC, 1992).

Přibližně 85% všech druhů krokodýlů jsou zcela na pokraji vyhynutí (TRAFFIC, 1992).

Autorka si je vědoma, že pro komplexnější zhodnocení obchodu s CITESovými druhy plazů na území ČR by bylo vhodné do práce zahrnout i data postihující vnitroujní a vnitrostátní obchod získaná z potvrzení (ES) o vydaných výjimkách pro komerční činnost a z registračních listů vydaných podle zákona č. 100/2004 Sb. Tato analýza je poměrně náročná a přesahuje rámec této bakalářské práce. Na druhou stranu se nabízí jako její možné doplnění a rozšíření (Jurdáková, 2010).

6. ZÁVĚR

Tato práce byla zaměřena na obchod s ohroženými druhy plazů v ČR ve vztahu k třetím zemím za období let 1992–2011. Níže je uveden souhrn hlavních výsledků.

DOVOZ (IMPORT) (1992–2011):

- Do České republiky bylo dovezeno celkem 171 747 živých a 14 878 neživých exemplářů plazů.
- Hlavními zeměmi vývozu živých plazů byla Evropská unie (37 %), Ghana (22 %) a Uzbekistán (11 %).
- Hlavními zeměmi vývozu neživých plazů byla Evropská unie (46 %), Spojené státy americké (33 %) a Japonsko (17 %).
- Hlavními zeměmi původu živých plazů byla Evropská unie (37 %), Ghana (22 %) a Uzbekistán (11 %).
- Hlavními zeměmi původu neživých plazů byla Evropská unie (46 %), Spojené státy americké (33 %) a Japonsko (17 %).
- Nejčastějším původem živých exemplářů plazů byly chovy v zajetí (46 %) a volná příroda (37 %).
- Nejčastějším původem neživých exemplářů plazů byl chov v zajetí (99 %).
- Nejčastějším důvodem dovozu jak živých, tak i neživých druhů plazů byly komerční účely (98 %).

Trend dovozu exemplářů i druhů plazů stoupá.

VÝVOZ (EXPORT) (1992–2011)

- z České republiky bylo vyvezeno celkem 129 970 živých a 49 neživých exemplářů plazů.
- Hlavními zeměmi dovozu živých plazů byla Evropská unie (91 %), Japonsko (5 %) a Taiwan (2 %).
- Hlavními zeměmi dovozu neživých plazů byla Evropská unie (72 %), Japonsko (14 %) a Austrálie (8 %).
- Hlavními zeměmi původu živých plazů byla Evropská unie (91 %), Japonsko (5 %) a Taiwan (2 %).
- Hlavními zeměmi původu neživých plazů byla Evropská unie (70 %), Japonsko (14 %) a Austrálie (12 %).
- Nejčastějším původem živých exemplářů plazů byly chovy v zajetí (64 %) a volná příroda (36 %).
- Nejčastějším původem neživých exemplářů plazů byla volná příroda (67 %) a chovy v zajetí (33 %).
- Nejčastějším důvodem vývozu jak živých (100 %), tak i neživých (98 %) exemplářů plazů byly komerční účely.

Trend vývozu exemplářů i druhů plazů stoupá.

7. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

1. Brazitis, P. (1987): Identification of crocodilian skins and products. In: Webb, G.J. Manolis, S.C. and Whitehead, P.J. (eds), *Wildlife Management: Crocodiles and Alligators*. Surrey Beatty & Sons Pty Ltd in association with The Conservation Commission of the Northern Territory., s. 387–396.
2. Franke, J., Telecky, T. M., (2001): Reptiles as pets: An Examination of the Trade in Live Reptiles in the United States, The Humane Society of the United States, Washington, DC.
3. Jurdáková, J. (2010): Obchod s ohroženými druhy ptáků chráněných úmluvou CITES na území ČR ve vztahu k třetím zemím. České Budějovice, 2010. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Zemědělská fakulta. Katedra biologických disciplín.
4. Neumannová, A. (2011): Regulace obchodu chráněnými živočichy a rostlin v Evropské unii v mezinárodním měřítku. Praha, 2011. Bakalářská práce. Masarykova univerzita v Praze. Právnická fakulta. Katedra mezinárodního a evropského práva.
5. Türkozan, O., Özdemir A., Kiremit, F., (2008): International Testudo Trade, *Chelonian Conservation and Biology*, roč. 7, č. 2, s. 269–274.

Internetové zdroje:

6. AOPK ČR (2013): Evropská unie. [online]. 2013 [cit. 2013–02–22]. Dostupné z WWW:<http://www.ochranaprirody.cz/wps/portal/cs/aopkcr/aopk-cr!/ut/p/c5/DcrLjoIwFADQb-EDmlZrUZa3tD4KjhFLeGwMCiStAWaKTPx7zdkeXOKvrpruphrvfVc9cY5L_3yIjwFbswXZaMrILkop8DSckxXBCpfm2V--M8uvLpAW_qUUN-fr4ufvNbO-UImKuVVIKW2CI8np1KibWVHowt706yjaCjfpNoEXOwsYkvcoeeZQ8TicQMNYgrlYFpvM1cTX-6ZBdatmLaOosjV9h5d0GFF8Dank5S-rOXgeHmzhfQDbGSiD/?sentByLeftNavigation=true>.

7. CITES (2013a): What is CITES?. [online]. 2013 [cit. 2013-02-23]. Dostupné z WWW:<<http://www.cites.org/eng/disc/what.php>>.
8. CITES (2013b): What is CITES?. [online]. 2013 [cit. 2013-02-23]. Dostupné z WWW:<<http://www.cites.org/eng/disc/what.php>>.
9. CITES (2013c): How CITES works?. [online]. 2013 [cit. 2013-02-23]. Dostupné z WWW:<<http://www.cites.org/eng/disc/how.php>>.
10. CITES (2013d): Conference of the Parties. [online]. 2013 [cit. 2013-02-23]. Dostupné z WWW:<<http://www.cites.org/eng/disc/text.php#XXII>>.
11. Commission's DG Environment (2013a): EU Wildlife Trade Legislation. [online]. 2013 [cit. 2013-02-23]. Dostupné z WWW:<http://ec.europa.eu/environment/cites/legislation_en.htm>.
12. Commission's DG Environment (2013b): EU Wildlife Trade Legislation. [online]. 2013 [cit. 2013-02-23]. Dostupné z WWW:<http://ec.europa.eu/environment/cites/legislation_en.htm>.
13. MŽP (2010a): CITES: Co je CITES?. Česká inspekce životního prostředí. [online]. 2013 [cit. 2013-02-23]. Dostupné z WWW:<http://www.cizp.cz/files/=3036/OMOB-Publikace_CITES-20101109.pdf>., s. 4.
14. MŽP (2010b): CITES: Legální a nelegální obchod s exempláři CITES. Česká inspekce životního prostředí. [online]. 2013 [cit. 2013-02-23]. Dostupné z WWW:<http://www.cizp.cz/files/=3036/OMOB-Publikace_CITES-20101109.pdf>., s. 34.
15. MŽP (2010c): CITES: Česká republika a nelegální obchod s exempláři CITES. Česká inspekce životního prostředí. [online]. 2013 [cit. 2013-02-22].

Dostupné z WWW:<http://www.cizp.cz/files/=3036/OMOB-Publikace_CITES-20101109.pdf>., s. 37.

16. MŽP (2010d): CITES: Česká republika a nelegální obchod s exempláři CITES. Česká inspekce životního prostředí. [online]. 2013 [cit. 2013-02-22].

Dostupné z WWW:<http://www.cizp.cz/files/=3036/OMOB-Publikace_CITES-20101109.pdf>., s. 37.

17. TRAFFIC (1992): TRAFFIC: Species In Danger, International Trade In Reptile Skins A Review And Analysis Of The Main Consumer Markets, 1983-1991. World Wide Fund for Nature. [online]. 2013 [cit. 2013-02-23].

Dostupné z WWW:<http://www.traffic.org/species-reports/traffic_species_reptiles28.pdf>.